

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Nibud Studentenonderzoek 2021

Onderzoek naar de geldzaken van hbo- en wo-
studenten

Nibud Studentenonderzoek 2021

Onderzoek naar de geldzaken van hbo- en wo-studenten

Auteurs

Annette Groen

Nanne Houtsma

Inhoud

Visie	3
Samenvatting en conclusies	5
1 Inleiding	8
2 De inkomsten van studenten	11
3 De uitgaven van studenten	21
4 Spaargedrag	28
5 Studieschuld en leengedrag bij DUO	33
6 Algemene financiële situatie	42
7 Schulden	47
8 Kennis over studiefinanciering	54
Bijlage 1 Onderzoeksopzet	58
Bijlage 2 Uitgavenposten	60
Bijlage 3 Voorbeeldbegroting	2
Bijlage 4 Literatuurlijst	2

Visie

Het Nibud vindt dat iedere jongere in Nederland recht heeft op een leven zonder financiële problemen. Maatschappelijke consequenties van financiële problemen zijn groot, verreichend en kostbaar. De maatschappij heeft er baat bij dat jongeren zonder financiële problemen optimaal hun kansen en talenten kunnen benutten.

Het Nibud heeft onderzoek gedaan onder 1.505 hbo- en wo-studenten. Dit onderzoek geeft inzicht in hoe hbo- en wo-studenten met geld omgaan en in hoeverre zij kunnen rondkomen. Ook laat het zien wat het voor studenten betekent om te lenen voor hun studie en om een studieschuld te hebben.

Uit dit onderzoek blijkt dat studenten afhankelijker van hun ouders zijn geworden en daardoor minder financieel zelfstandig zijn dan in 2017, toen het vorige onderzoek plaatsvond. Zij maken zich ook meer zorgen over hun studieschuld. Daarnaast zien we dat de kennis van studenten over het studiefinancieringsstelsel is afgenomen. Deze ontwikkelingen zijn in onze ogen onwenselijk.

Studenten zijn afhankelijker van ouders

De financiële rol van ouders in het leven van studenten is toegenomen. Zij dragen vaker bij met een hoger bedrag en meer studenten wonen nog bij hun ouders thuis. Dit zijn niet alleen eerstejaarsstudenten, die als gevolg van de coronapandemie andere keuzes hebben gemaakt; ook van de tweede- en derdejaarsstudenten woont meer dan de helft thuis.

Veel studenten staan daardoor pas later financieel op eigen benen en/of nemen pas later zelfstandig financiële beslissingen. Deze ontwikkeling past in de trend die de Sociaal-Economische Raad (SER) benoemt als een 'uitgesteld leven' waarin jongeren op steeds latere leeftijd daadwerkelijk zelfstandig kunnen participeren in de samenleving. Financiële zelfstandigheid is daar een cruciaal onderdeel van (SER, 2019).

Het leenstelsel veronderstelt dat ouders die draagkrachtig zijn meebetalen aan de studie. Ouders met een anderhalf modaal inkomen kunnen echter nauwelijks bijdragen aan de studie van hun kind(eren) (zie voorbeeldbegroting bijlage 3). Studenten die net niet in aanmerking komen voor een aanvullende beurs, kunnen hierdoor niet altijd een beroep doen op hun ouders. Zij betalen een hogere prijs voor hun studie dan de studenten die wel kunnen terugvallen op hun ouders en staan daardoor financieel minder sterk aan de start van hun werkende leven. Hierin zien wij een risico op toenemende kansenongelijkheid.

Zorgen over studieschuld

Bijna de helft van alle studenten met een studieschuld heeft een actuele schuld die hoger is dan 10.000 euro. Ruim de helft van de studenten die een studieschuld heeft, maakt zich zorgen over de gevolgen voor latere financiële beslissingen, zoals het kopen van een huis. Ook wordt de lening bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) minder als investering in de toekomst gezien dan in 2017.

Kennis leenstelsel is afgenomen

Studenten zijn redelijk op de hoogte van de consequenties die een studieschuld heeft voor het verkrijgen van een hypotheek en over de aflossingsvoorwaarden van de schuld. We zien echter dat studenten minder goed weten vanaf welk moment er rente over hun schuld wordt gerekend en wanneer en hoe ze het studentenreisproduct kunnen

stopzetten. Regels rond bijverdienen en de aanvullende beurs zijn het minst bekend onder studenten.

Aanbevelingen

Een kind in Nederland is met 18 jaar meerderjarig en daarmee financieel zelfstandig. In dit onderzoek zien we echter dat hbo- en wo-studenten langer financieel afhankelijk zijn van hun ouders. Hierdoor worden studenten in de praktijk pas veel later financieel zelfstandig. Daarnaast maakt het Nibud zich zorgen over de financiële gevolgen die studeren heeft voor jongeren die geen beroep op hun ouders kunnen doen. Het Nibud vindt het een zorgelijke ontwikkeling dat het leenstelsel bijdraagt aan een te grote afhankelijkheid van ouders om de studie te financieren en dat de studieschuld bijdraagt aan een grotere onzekerheid onder studenten over hun toekomst.

Het Nibud doet daarom de volgende aanbevelingen:

Zorg voor een inkomen voor studenten waardoor ze financieel zelfstandig kunnen zijn

Studenten zijn nu te vaak en te veel afhankelijk van hun ouders. Dit belemmert hun financiële zelfstandigheid. Bovendien vergroot dit het risico op kansongelijkheid, omdat niet alle ouders van wie dit verwacht wordt, financieel kunnen bijdragen. Daarom dient het stelsel van studiefinanciering studenten meer dan nu het geval is te ondersteunen in het bevorderen van een financieel zelfstandig leven. Dit is extra urgent omdat blijkt dat studenten op alle levensdomeinen (onder meer werken en wonen) te maken hebben met grote onzekerheden.

Verbeter voorlichting aan (aankomende) studenten en ouders

Onwetendheid over het gebruik van de studiefinanciering kan zorgen voor verkeerd of geen gebruik en kan onnodige financiële gevolgen hebben. Zo kan het gebeuren dat een student die recht heeft op een aanvullende beurs deze niet aanvraagt maar leent. Daarom is het nodig de informatievoorziening te verbeteren, vooral als het gaat om de aanvullende beurs. Daarnaast kan meer inzicht in studieschuld en aflossing de huidige studenten helpen hun lening te beheersen. Het Nibud adviseert organisaties om in hun voorlichting aan studenten te blijven wijzen op de mogelijkheid om toeslagen aan te vragen en belastingaangifte te doen.

Financiële ondersteuning van ouders moet financiële zelfstandigheid bevorderen

Veel ouders die dat kunnen, ondersteunen hun studerende kinderen financieel. Dat is begrijpelijk, maar moet de financiële zelfstandigheid van hun studerende kinderen niet in de weg staan. Financiële ondersteuning gericht op zelfstandigheid bevordert dat studenten leren omgaan met vaste lasten en financiële verantwoordelijkheden. We adviseren ouders en kinderen daarover meer met elkaar in gesprek te gaan en afspraken te maken.

Samenvatting en conclusies

Het Nibud doet periodiek onderzoek naar de financiële situatie, het financiële gedrag en de financiële keuzes van hbo- en wo-studenten. In 2017 is dit onderzoek voor het laatst uitgevoerd. In de tussentijd is de eerste groep studenten afgestudeerd die volledig is meegelopen binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel, zoals dat in 2015 is ingevoerd. Daarbij is de basisbeurs weggevallen, waardoor de financiën van studenten een nog centralere rol dan voorheen kregen. Dit onderzoek brengt de effecten van het nieuwe studiefinancieringsstelsel op het leengedrag van de studenten in kaart. In totaal deden 1.505 studenten aan het onderzoek mee.

Het onderzoek is middenin de coronapandemie uitgevoerd. We besteden hier dan ook aandacht aan in dit rapport. Hoe groot de invloed van deze crisis is op de uitkomsten van dit onderzoek valt echter niet met zekerheid te zeggen.

We zien een aantal positieve ontwikkelingen in het financiële gedrag en de financiële situatie van hbo- en wo-studenten:

- Studenten kunnen beter rondkomen dan in 2017 en geven aan minder geld tekort te komen.
- Het merendeel van de studenten (91 procent) spaart. Vergeleken met 2017 zijn er meer studenten die sparen en zij sparen ook meer per maand. 24 procent van de studenten is door de coronapandemie meer gaan sparen.
- Het percentage studenten met een studieschuld is gedaald, van 73 procent in 2017 naar 65 procent nu.

Er is ook een aantal opvallende ontwikkelingen ten opzichte van 2017.

Verhoging inkomsten dankzij ouders en bijbaan

Over het algemeen hebben studenten in 2021 iets hogere inkomsten dan in 2017 en kunnen zij beter rondkomen dan 4 jaar geleden. Mede door de lockdowns vanwege corona geven studenten minder uit. De belangrijkste bronnen van inkomsten voor studenten zijn de studiefinanciering, de bijbaan en geld van ouders. De studiefinanciering kan, afhankelijk van de situatie en de wensen van de student, bestaan uit een rentedragende lening, collegegeldkrediet, een aanvullende beurs, een studentenreisproduct en een eenoudertoeslag.

Het percentage studenten met een bijbaan is ten opzichte van 2017 gelijk gebleven maar de inkomsten uit de bijbaan zijn wel toegenomen, van 409 naar 508 euro. Thuiswonende studenten hebben vaker een bijbaan dan studenten die op zichzelf wonen (75 versus 67 procent). Uitwonenden verdienen wel meer dan de thuiswonenden. Zij zijn vaak wat ouder.

Ruim twee derde van de studenten ontvangt geld van hun ouders. Vergeleken met 2017 is dat 10 procent meer (toen 58 procent, nu 68 procent). Ook het bedrag dat zij krijgen is hoger dan 4 jaar geleden, 211 versus 165 euro per maand. In 2017 waren de respondenten zowel studenten die onder het oude stelsel vielen als studenten die binnen het nieuwe stelsel studeerden. Uitwonenden krijgen meer geld van hun ouders dan thuiswonenden, 339 versus 109 euro per maand. Studenten met een bijbaan ontvangen gemiddeld minder geld en ook minder vaak geld van hun ouders dan studenten zonder bijbaan.

Percentage thuiswonende studenten dat leent bij DUO is gedaald

Ten opzichte van 2017 is het percentage studenten met een rentedragende lening bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (zonder collegegeldkrediet) gedaald van 55 naar 45 procent. We zien vooral een daling onder thuiswonende studenten (29 procent heeft een rentedragende lening). Ook maken thuiswonenden minder vaak gebruik van het collegegeldkrediet en het studentenreisproduct. 65 procent van de uitwonende studenten heeft een lening bij DUO. Dit percentage is vergelijkbaar met 2017 (nieuwe stelsel). Ook de bedragen die uitwonende studenten lenen zijn vergelijkbaar.

Ruim de helft studenten maakt zich zorgen over gevolgen studieschuld

65 procent van de studenten heeft een studieschuld. Dit percentage ligt lager dan in 2017 (73 procent). 49 procent van de studenten met een studieschuld heeft meer dan 10.000 euro schuld bij DUO. 42 procent van de studenten met een studieschuld maakt zich vaak zorgen over de hoogte van de studieschuld, 56 procent over de gevolgen van de studieschuld voor latere financiële beslissingen (zoals het kopen van een huis), 43 procent over het afbetalen en 28 procent over het afronden van de studie binnen de gestelde tijd in verband met terugbetalen. Dit percentage ligt hoger onder studenten die vanwege de coronapandemie studieovertraging hebben opgelopen.

Meer studenten met een studieschuld vinden dat lenen bij DUO te makkelijk wordt gemaakt: 41 procent in 2021 tegen 36 procent in 2017. Er zijn minder studenten met een studieschuld die lenen bij DUO een investering in de toekomst vinden: 44 tegen 55 procent in 2017.

Ruim de helft van de studenten die lenen doet dit om hun studie te kunnen betalen. De belangrijkste reden om niet te lenen is om geen studieschuld te krijgen (55 procent). Minder studenten hebben gekeken naar wat je maximaal kunt lenen en dat bedrag geleend. Dit percentage is gedaald van 31 procent in 2017 naar 19 procent in 2021.

Ouders van thuiswonende studenten betalen meer mee

De ouders van thuiswonende studenten nemen meer uitgaven voor hun rekening dan de ouders van uitwonende studenten. Als we bij de thuiswonende studenten kijken naar de verdeling tussen ouders en kind dan zien we dat ouders vaker volledig voor hun rekening nemen: de aansprakelijkheidsverzekering (50 versus 4 procent), de telefoonverzekering (19 versus 11 procent) en de reisverzekering (42 versus 11 procent). Thuiswonende studenten betalen zelf vaker dan de ouders: de telefoon (54 versus 29 procent), studiespullen (53 versus 21 procent) en de zorgverzekering (50 versus 38 procent).

Daarnaast zien we bij thuiswonende studenten dat ouders de volgende uitgaven vaker dan in 2017 volledig voor hun rekening nemen:

- reisverzekering (gestegen van 33 naar 42 procent);
- telefoon (gestegen van 20 naar 29 procent);
- studieboeken (gestegen van 25 naar 33 procent);
- studiespullen (gestegen van 14 naar 21 procent);
- aansprakelijkheidsverzekering (gestegen van 39 naar 50 procent);
- telefoonverzekering (gestegen van 11 naar 21 procent).

Minder zorgtoeslag en weinig belastingaangifte

Studenten hebben minder zorgtoeslag aangevraagd dan in 2017. Dit percentage is gedaald van 87 naar 78 procent. 24 procent van de studenten die geen zorgtoeslag ontvangen geeft aan niet te weten wat zorgtoeslag is. Weinig studenten deden ook belastingaangifte. In 2021 deed 51 procent van de studenten met een bijbaan belastingaangifte.

Onwetendheid rondom leenstelsel is gestegen

De renteregels rondom studieschulden zijn het minst bekend bij studenten. Circa 1 op de 3 is er niet van op de hoogte dat ze rente betalen vanaf het moment dat ze studieschuld opbouwen en 28 procent denkt dat je pas rente betaalt als je bent afgestudeerd. Ook zijn studenten minder bekend met de regels rondom bijverdienen en aanvullende beurs. Slechts 20 procent weet dat er geen bovengrens is aan wat je mag bijverdienen in 2020. 27 procent weet dat je het bedrag van de aanvullende beurs mag bijlenen als je geen recht hebt op een aanvullende beurs.

We zien ook dat studenten nu vaker bij de voorgelegde stellingen invullen dat ze niet weten of de stelling juist of onjuist is dan in 2017. Bij de stelling 'Je betaalt pas rente over je studieschuld als je bent afgestudeerd' geeft bijvoorbeeld 39 procent van de studenten aan dat ze niet weten of dit klopt, terwijl dit in 2017 nog 27 procent was. Ook weet een vijfde van de studenten niet of het studentenreisproduct automatisch wordt stopgezet. In 2017 wist 84 procent van de studenten dat die niet automatisch werd stopgezet, terwijl in 2021 61 procent van de studenten dit weet.

Van de studenten die niet hebben uitgezocht of ze recht hebben op een aanvullende beurs geeft een kwart aan dat ze niet wisten dat ze die konden aanvragen.

Bijna driekwart van de studenten heeft behoefte aan informatie over studeren en geldzaken. Studenten hebben het meest behoefte aan informatie over wat de financiële gevolgen zijn van lenen (55 procent), hoe en wanneer ze hun studieschuld moeten afbetalen (44 procent) en of ze in aanmerking komen voor toeslagen (36 procent).

1 Inleiding

Het Nibud vindt dat iedere jongere in Nederland recht heeft op een leven zonder financiële problemen. Problematische schulden staan dat in de weg. De maatschappij heeft er baat bij dat jongeren optimaal hun kansen en talenten kunnen benutten. Maatschappelijke consequenties van financiële problemen zijn groot, verreichend en kostbaar. Het doel van het Nibud is om schulden onder jongeren te verminderen. Dit doen we door inzicht te bieden en voorlichting te geven waarmee we verstandig financieel gedrag van jongeren willen bevorderen. In dit onderzoek staan het financiële gedrag en de financiële situatie van hbo- en wo-studenten centraal.

1.1 Aanleiding

In 2015 veranderde het studiefinancieringsstelsel. De basisbeurs viel weg, waardoor de financiën van studenten een nog centralere rol dan voorheen kregen. 'Lenen voor de studie' is daarmee een nog belangrijker thema voor hen geworden. De keuzes die ze daarin nu moeten maken, hebben invloed op hun toekomstige financiële situatie. Het nieuwe studiefinancieringsstelsel (het studievoorschot) vraagt van jongeren meer om over bepaalde vaardigheden te beschikken die hen in staat stellen inkomsten en uitgaven op de korte en lange termijn in balans te houden. Alleen dan kunnen ze op een verantwoorde manier financiële keuzes maken.

Sinds 2009 doet het Nibud kwantitatief representatief onderzoek naar de inkomsten, de uitgaven, het financiële gedrag en het leengedrag van studenten. In 2017 hebben we dit onderzoek onder hbo- en wo-studenten voor het laatst uitgevoerd. Herhaling van dit onderzoek geeft een actueel beeld van de financiële situatie en het financiële gedrag van deze studenten anno 2021. In 2019 is de eerste groep studenten afgestudeerd die volledig binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel is meegelopen. Dit onderzoek brengt de effecten van het nieuwe studiefinancieringsstelsel op het leengedrag van de studenten in kaart.

In het onderzoek zijn 1.505 voltijdstudenten tot 30 jaar uit het hbo en wo ondervraagd over hun financiële gedrag en hun financiële situatie. Deze groep hbo'ers en wo'ers is representatief voor alle voltijdstudenten in Nederland wat betreft leeftijd, geslacht en opleidingsrichting (hbo of wo). Een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksopzet en een overzicht van de achtergrondkenmerken staan in bijlage 1.

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Nibud en is financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

1.2 Doelstelling

Het onderzoek heeft tot doel inzicht te geven in de financiële situatie, het financiële gedrag en de financiële keuzes van hbo- en wo-studenten. Meer specifiek gaat het om de volgende onderwerpen:

- de inkomsten, uitgaven en schuldensituatie van studenten en de manier waarop ze met geld omgaan;
- hoe studenten tegen lenen aankijken, hoe ze hun leenbedrag kiezen en de mate waarin ze bekend zijn met de regels rondom studiefinanciering;
- de effecten van het studiefinancieringsstelsel op het leengedrag, de mate waarin studenten zelf geld bijverdienen en de mate waarin ze geld van ouders krijgen;

- hoe studenten tegen het aflossen van de studieschuld aankijken en hoe ze willen gaan aflossen (maandelijks of in één keer);
- de vraag of de hoogte van de studiefinancieringsbedragen nog toereikend is om de kosten van studeren op te brengen (normbudgetten);
- de mate waarin studenten zich bewust zijn van hun leengedrag;
- de afwegingen van studenten die meer lenen dan noodzakelijk, en de vraag in hoeverre de aflossingsvoorwaarden en de draagkrachtregeling een rol spelen bij deze afweging;
- de mate waarin studenten afwijken van het voorgenomen leenbedrag, en het gemak waarmee ze dat doen;
- de zorgen van studenten over de gevolgen van de hoogte van hun studieschuld;
- de kennis van studenten van het studiefinancieringsstelsel;
- de mate van financiële stress die studenten ervaren;
- de invloed van de coronacrisis op de financiële situatie van studenten.

1.3 Wat levert het onderzoek op?

Het is de bedoeling dat het onderzoek het volgende oplevert:

- inzicht in wat studenten uitgeven en binnenkrijgen. Hierdoor weten we of studenten kunnen rondkomen en of de maximale hoogte van de studiefinanciering toereikend is;
- inzicht in de afwegingen van studenten om wel of niet te lenen en de redenen om hiervan af te wijken. Met deze informatie kunnen we een stappenplan voor studenten maken dat de keuze om wel of niet te lenen – en zo ja, welk bedrag – makkelijker kan maken;
- duidelijkheid over hoe studenten omgaan met een studieschuld. Dit maakt het makkelijker om een communicatiestrategie te kiezen die studenten bewuster maakt van hun studieschuld, de consequenties ervan en de manier waarop zij de schuld gaan aflossen;
- inzicht in de effecten van het studiefinancieringsstelsel op het leengedrag van de studenten, door de resultaten van het studentenonderzoek uit 2017 (oude en nieuwe stelsel) te vergelijken met die van 2020. Dat maakt duidelijk in welke opzichten de informatievoorziening moet worden aangepast aan het huidige stelsel.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport presenteert de uitkomsten van het onderzoek en geeft achtereenvolgens inzicht in de volgende gegevens van studenten:

- de inkomsten;
- de uitgaven;
- het spaargedrag;
- de financiële situatie in het algemeen;
- het leengedrag en de schuldensituatie;
- de kennis over het studiefinancieringsstelsel.

Bij de analyse van de vragen is gekeken naar de samenhang met de volgende kenmerken:

- geslacht;
- leeftijd;
- opleidingsniveau;
- woonsituatie.

Geslacht

De resultaten zijn uitgesplitst naar geslacht. In de vragenlijst is ook de antwoordcategorie 'anders' meegenomen. Dit hebben 5 respondenten geantwoord. Gezien dit lage aantal is deze categorie in de uitsplitsingen niet meegenomen.

(Relevante) significante verschillen

De volgende (relevante) significante verschillen worden benoemd:

- verschillen tussen jongens en meisjes, leeftijdsgroepen, opleidingsniveau en woonsituatie worden door middel van onderstreepte bedragen en percentages weergegeven. Dit betekent dat dit bedrag en percentage significant afwijkt van het gemiddelde in de betreffende groep;
- verschillen met de resultaten uit 2017. Significante verschillen met 2017 worden onderaan de tabel benoemd.

Exclusief 0

Bij sommige tabellen staat 'exclusief 0'. Dit betekent dat alleen de groep studenten is beschreven voor wie de omstandigheid uit de tabel geldt (bijvoorbeeld: die besteedbaar inkomen heeft). Bij de overige tabellen gaat het om alle studenten.

Vergelijking met 2017

In de rapportage noemen we het oude en nieuwe studiefinancieringsstelsel bij de vergelijking van de resultaten van 2017 met 2021. Vóór 2015 zat de basisbeurs in het studiefinancieringsstelsel (oude stelsel). Vanaf 2015 is deze afgeschaft (nieuwe stelsel). De studiefinanciering kan binnen het nieuwe stelsel bestaan uit een rentedragende lening, collegegeldkrediet, een aanvullende beurs, een studentenreisproduct en een eenoudertoeslag, afhankelijk van de situatie en de wensen van de student.

In 2017 waren de respondenten zowel studenten die onder het oude stelsel vielen als studenten die binnen het nieuwe stelsel studeerden. De studenten uit het onderzoek van 2021 vallen allemaal onder het nieuwe stelsel.

Corona

Het afgelopen jaar was een bijzonder jaar vanwege corona. Corona zal invloed hebben op de resultaten van het studentonderzoek, maar we kunnen niet het effect bepalen. In het onderzoek is wel een vraag over corona meegenomen. De resultaten hiervan staan beschreven in paragraaf 6.5.

2 De inkomsten van studenten

Gemiddeld heeft een student 943 euro per maand te besteden. Daarvan vormt de studiefinanciering het belangrijkste aandeel. Het percentage studenten met een rentedragende lening is echter wel gedaald, van 55 procent in 2017 naar 45 procent in 2021. Tegelijkertijd is het percentage studenten dat geld ontvangt van hun ouders gestegen van 58 naar 68 procent. Het gemiddelde bedrag dat zij ontvangen ligt bovendien hoger (211 euro in 2017 tegen 165 euro in 2021). Ook verdienen studenten meer met hun bijbaan, 508 euro in 2021 tegen 409 euro in 2017.

2.1 Het totale besteedbare inkomen

Het totale besteedbare inkomen van een student is gemiddeld 943 euro per maand. Dit inkomen bestaat uit: bijdrage van ouders, studiefinanciering, inkomsten uit bijbaantjes en betaalde stages, teruggave van de Belastingdienst en overige inkomsten (toeslagen, alimentatie, uitkering, verkoop van spullen, eigen bedrijf).

Het mediane inkomen is 834 euro per maand. Met andere woorden: voor de ene helft van de studenten zijn de inkomsten minder dan 834 euro per maand en voor de andere helft meer.

We zien grote verschillen tussen de inkomsten van thuiswonende en uitwonende studenten. Uitwonende studenten ontvangen per maand 531 euro meer aan inkomsten dan thuiswonende studenten. Daarnaast hebben oudere studenten hogere inkomsten dan jongere studenten. Ook hebben wo-studenten hogere inkomsten dan hbo-studenten, respectievelijk 1.005 euro en 899 euro.

Bovendien zien we een verschil tussen de inkomsten van vrouwen en mannen, respectievelijk 890 euro en 999 euro. Dit kan worden verklaard door een verschil tussen de inkomsten vanuit een bijbaan. Mannen ontvangen gemiddeld 575 euro en vrouwen 442 euro aan inkomsten uit hun bijbaan. Vrouwen werken gemiddeld 15 uur en mannen 18 uur. Ook zien we dat meer mannen thuis wonen (58 procent) dan vrouwen (53 procent).

Tabel 1: Totaal besteedbaar inkomen (in euro's per maand) naar achtergrondkenmerken, in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

		2017	2021
		€	€
Geslacht	Man	900	999
	Vrouw	935	890
Leeftijd	16-19 jaar	723	668
	20-21 jaar	808	858
	22-23 jaar	993	1.064
	24-29 jaar	1.146	1.179
Opleidingsniveau	Hbo	886	899
	Wo	971	1.005
Woonsituatie	Thuiswonend	641	706
	Uitwonend	1.116	1.237
Studiefinancieringsstelsel	Oud	1.012	-
	Nieuw	825	943
Totaal		919	943

Vergelijking met 2017

Over het algemeen hebben studenten in 2021 iets hogere inkomsten dan in 2017. Als we de inkomsten vergelijken met de inkomsten van studenten die in 2017 onder het nieuwe studiefinancieringsstelsel vielen dan zijn de inkomsten gestegen van 825 euro naar 943 euro.

2.2 Inkomstenbronnen

De belangrijkste bronnen van inkomsten voor studenten zijn de studiefinanciering en de bijbaan. Meer dan 87 respectievelijk 72 procent ontvangt deze inkomstenbronnen. De hoogste inkomsten worden verdiend met de bijbaan, gemiddeld 508 euro per maand.

Tabel 2: Percentage studenten met een bepaalde inkomstenbron en gemiddelde inkomsten per inkomstenbron (in euro's per maand), in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

	2017		2021	
	%	€	%	€
Geld ouders	58	165	68	211
Studiefinanciering*	94	559	87	526
Bijbaan	70	409	72	508
Teruggave belastingaangifte	61	33	45	29
Overige inkomsten	91	161	87	171
Totaal		919		943**

* De studiefinanciering bestaat uit verschillende onderdelen: rentedragende lening, aanvullende beurs, collegegeldkrediet, studentenreisproduct en eenoudertoeslag. Het gaat hier om het percentage van de totale groep respondenten en niet van alleen de rechthebbenden.

** Dit is niet een totaal van de verschillende inkomstenbronnen omdat niet alle studenten deze inkomstenbronnen hebben.

Vergelijking met 2017

Het percentage studenten dat geld ontvangt van hun ouders is in 2021 gestegen van 58 naar 68 procent. Het gemiddelde bedrag dat zij ontvangen ligt ook hoger (211 euro in 2021 tegen 165 euro in 2017). Tegelijkertijd ontvangen minder studenten studiefinanciering (94 procent in 2017 tegen 87 procent in 2021) en is het bedrag gemiddeld lager dan in 2017 (559 euro in 2017 tegen 526 euro in 2021). Ook verdienen studenten meer met hun bijbaan: 508 euro in 2021 tegen 409 euro in 2017. Daarnaast krijgen minder studenten geld van de Belastingdienst terug: 45 procent in 2021 tegen 61 procent in 2017. Kanttekening hierbij is wel dat de antwoordmogelijkheden in het onderzoek uit 2017 iets afwijken van de antwoordmogelijkheden in het huidige onderzoek.

2.3 Geld van ouders

68 procent van de studenten krijgt geld van hun ouders, gemiddeld 211 euro per maand. De meeste studenten die geld van hun ouders krijgen, ontvangen een vast bedrag per maand (65 procent). 29 procent krijgt onregelmatig geld.

Hoe jonger de studenten, hoe hoger het percentage dat geld ontvangt van hun ouders en hoe minder geld zij van hun ouders ontvangen. Ook ontvangen wo-studenten vaker en meer geld van hun ouders dan hbo-studenten. Uitwonende studenten krijgen gemiddeld meer geld dan thuiswonende studenten. Daarnaast ontvangen studenten met een bijbaan gemiddeld minder geld en minder vaak geld van hun ouders dan studenten zonder bijbaan.

Tabel 3: Percentage studenten met inkomsten van ouders* en gemiddelde inkomsten (in euro's per maand), naar achtergrondkenmerken, in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

		2017		2021	
		%	€	%	€
Geslacht	Man	60	161	70	217
	Vrouw	56	169	67	205
Leeftijd	16-19 jaar	69	150	82	169
	20-21 jaar	58	145	74	177
	22-23 jaar	58	192	64	230
	24-29 jaar	49	176	53	297
Opleidingsniveau	Hbo	54	137	65	171
	Wo	65	200	72	261
Woonsituatie	Thuiswonend	55	82	69	109
	Uitwonend	60	216	67	339
Bijbaan/stage	Geen	-	-	64	263
	Wel	-	-	70	192
Studiefinancieringsstelsel	Oud	53	170	-	-
	Nieuw	63	160	68	211
Totaal		58	165	68	211

* Het gaat om een geldbedrag dat je krijgt om zelf bepaalde kosten (zoals huur, collegegeld, zorgverzekering, enz.) te betalen. Betalen jouw ouders deze kosten voor jou? Dan telt dat hier niet mee.

Vergelijking met 2017

Studenten krijgen in vergelijking met 2017 meer geld van hun ouders (165 euro in 2017 tegen 211 euro in 2021). Daarnaast ontvangen meer studenten geld van hun ouders in 2021 (68 procent) dan in 2017 (58 procent).

2.4 Studiefinanciering

De studiefinanciering bestaat uit verschillende onderdelen: rentedragende lening, aanvullende beurs, collegegeldkrediet, studentenreisproduct en eenoudertoeslag. De precieze samenstelling hangt af van de situatie en de wensen van de student.

87 procent van de studenten ontvangt een of meer vormen van studiefinanciering. De meeste studenten maken gebruik van het studentenreisproduct (70 procent). Daarnaast gebruikt 45 procent van de studenten de rentedragende lening, en deze studenten ontvangen gemiddeld 489 euro.

Tabel 4: Percentage studenten met studiefinanciering en gemiddelde inkomsten (in euro's per maand), in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

	2017	2017*	2021	2021
	%	€	%	€
Basisbeurs*	37	-	-	-
Aanvullende beurs	32	-	23	269
Rentedragende lening	55	490	45	489
Collegegeldkrediet	23	170	14	176
Studentenreisproduct	82	-	70	-
Eenoudertoeslag	-	-	2	-
Totaal	94	559	87	526
Geen studiefinanciering	6		13	

* In 2017 zijn niet alle inkomsten uit de posten apart uitgevraagd.

Vergelijking met 2017

Ten opzichte van 2017 is het percentage studenten met een rentedragende lening gedaald van 55 naar 45 procent. Studenten met studiefinanciering ontvangen gemiddeld 526 euro per maand. Dat is het bedrag van de aanvullende beurs, DUO-lening en collegegeldkrediet bij elkaar opgeteld. In 2017 ontvingen studenten gemiddeld 559 euro aan studiefinanciering. Studenten binnen het *oude* stelsel ontvingen toen gemiddeld 602 euro aan studiefinanciering. Dit is meer dan studenten nu ontvangen aan studiefinanciering en ook dan het bedrag dat studenten in 2017 binnen het *nieuwe* stelsel ontvingen (beide 526 euro).

2.5 Rentedragende lening bij DUO

45 procent van de studenten maakt gebruik van de lening bij DUO. Het percentage dat hiervan gebruikmaakt ligt hoger onder wo-studenten dan onder hbo-studenten (49 versus 43 procent) en hoger onder uitwonende dan onder thuiswonende studenten (65 versus 29 procent). Ook wat betreft de hoogte van het bedrag is er een groot verschil zichtbaar tussen uitwonende en thuiswonende studenten. Uitwonende studenten lenen gemiddeld

538 euro, terwijl thuiswonende studenten gemiddeld 401 euro lenen. Wo-studenten lenen gemiddeld 112 euro meer dan hbo-studenten.

Tabel 5: Percentage studenten dat een rentedragende lening heeft en gemiddelde inkomsten uit de rentedragende lening (in euro's per maand), in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

		2017	2017	2021	2021
		%	€	%	€
Geslacht	Man	54	498	45	464
	Vrouw	56	484	45	509
Leeftijd	16-19 jaar	59	513	<u>28</u>	491
	20-21 jaar	48	418	42	449
	22-23 jaar	56	492	<u>57</u>	487
	24-29 jaar	57	539	<u>53</u>	525
Opleidingsniveau	Hbo	49	443	<u>43</u>	439
	Wo	64	546	<u>49</u>	<u>551</u>
Woonsituatie	Thuiswonend	<u>39</u>	375	<u>29</u>	<u>401</u>
	Uitwonend	<u>66</u>	535	<u>65</u>	<u>538</u>
Studiefinancieringsstelsel	Oud	<u>46</u>	464	-	-
	Nieuw	<u>63</u>	512	45	489
Totaal		55	490	45	489

Vergelijking met 2017

In vergelijking met 2017 hebben minder studenten een lening bij DUO: 55 procent tegen 45 procent in 2021. We zien een daling onder 16-19-jarigen van 59 procent in 2017 naar 28 procent in 2021.

2.5.1 Bestedingen van het geleende bedrag

Aan studenten die een lening bij DUO hebben, is gevraagd waar zij het geleende bedrag aan hebben besteed. Het grootste deel van de studenten besteedde het geleende geld aan:

- collegegeld (58 procent);
- boeken en overige studiekosten (52 procent);
- dagelijkse boodschappen (47 procent);
- huur en energie (47 procent).

Tabel 6: Percentage studenten met een rentedragende lening dat geleend geld uitgeeft aan verschillende uitgavenposten, in 2017 en 2021 (2017 n=864; 2021 n=677)

	2017 %	2021 %
Collegegeld	59	58
Boeken en overige studiekosten	62	52
Dagelijkse boodschappen	62	47
Huur en energie	54	47
Sparen	-	37*
Zorgverzekering	44	34
Kleding	42	33
Telefoon	44	30
Vervoer (bijv. auto/motor, scooter, ov, fiets)	33	29
Uitgaan	33	24
Tv en internet	32	23
Hobby/sport	29	26
Vakantie	27	18
Niet voor specifieke kosten, het komt gewoon op een grote hoop	19	16
Inboedelverzekering	17	9
Aansprakelijkheidsverzekering	13	9
Beleggen	-	9*
Anders	9	<1
Weet ik niet	0	<1

* Toegevoegd in 2021.

Vergelijking met 2017

In vergelijking met 2017 geeft een even groot deel van de studenten de rentedragende lening uit aan collegegeld. De uitgaven aan overige posten zijn vaak gedaald ten opzichte van 2017. We hebben in 2021 2 nieuwe categorieën toegevoegd: sparen (37 procent) en beleggen (9 procent).

2.6 Collegegeldkrediet

14 procent van de studenten ontvangt collegegeldkrediet. Gemiddeld ontvangen zij 176 euro per maand.

Tabel 7: Percentage studenten dat collegegeldkrediet ontvangt en gemiddelde inkomsten uit collegegeldkrediet (in euro's per maand), in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

		2017	2017	2021	2021
		%	€	%	€
Geslacht	Man	24	167	15	187
	Vrouw	23	172	13	165
Leeftijd	16-19 jaar	26	174	5*	142*
	20-21 jaar	21	169	12	168
	22-23 jaar	25	171	<u>19</u>	188
	24-29 jaar	22	164	<u>19</u>	180
Opleidingsniveau	Hbo	<u>24</u>	168	13	177
	Wo	<u>22</u>	172	16	176
Woonsituatie	Thuiswonend	<u>19</u>	162	<u>8</u>	190
	Uitwonend	<u>27</u>	171	<u>21</u>	171
Studiefinancieringsstelsel	Oud	<u>20</u>	171	-	-
	Nieuw	<u>27</u>	169	14	176
Totaal		23	170	14	176

* $n < 30$.

Vergelijking met 2017

In vergelijking met 2017 ontvangen minder studenten collegegeldkrediet: 14 tegen 23 procent.

2.7 Bijbaan

Van de studenten heeft 72 procent een bijbaan en/of een betaalde stage. Studenten verdienen daarmee gemiddeld 508 euro per maand. De helft van de studenten verdient minder dan 400 euro per maand en de andere helft verdient meer dan 400 euro per maand.

We zien dat mannen meer uren werken en meer inkomsten ontvangen uit hun bijbaan (18 uur per week en 575 euro per maand) dan vrouwen (15 uur per week en 442 euro per maand). Bovendien geldt dat hoe ouder de studenten zijn, hoe meer zij per maand aan inkomsten hebben uit stage en bijbaan en hoe meer uren ze per week werken.

Hbo-studenten hebben vaker een bijbaan en/of een betaalde stage dan wo-studenten: 77 tegen 64 procent. Hbo-studenten werken ook meer uren per week dan wo-studenten. Dit zal vooral samenhangen met het feit dat zij vaker stagelopen voor hun opleiding.

Studenten die alleen een bijbaan hebben (geen betaalde stage), werken gemiddeld 13 uur per week. Studenten met alleen een betaalde stage werken 29 uur per week en studenten met bijbaan én betaalde stage werken gemiddeld 30 uur per week.

Tabel 8: Percentage studenten met bijbaan en/of betaalde stage, gemiddelde inkomsten in euro's per maand en gemiddeld aantal uur werken per week, naar achtergrondkenmerken, in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

		2017	2021	2017	2021	2017	2021
		%	%	€	€	uren p.w.	uren p.w.
Geslacht	Man	<u>67</u>	74	<u>437</u>	<u>575</u>	18	<u>18</u>
	Vrouw	<u>73</u>	70	<u>385</u>	<u>442</u>	16	<u>15</u>
Leeftijd	16-19 jaar	72	69	<u>263</u>	<u>322</u>	<u>12</u>	<u>14</u>
	20-21 jaar	70	72	<u>350</u>	<u>480</u>	<u>16</u>	<u>15</u>
	22-23 jaar	67	74	<u>435</u>	<u>567</u>	<u>18</u>	<u>17</u>
	24-29 jaar	71	72	<u>579</u>	<u>645</u>	<u>22</u>	<u>20</u>
Opleidingsniveau	Hbo	<u>74</u>	<u>77</u>	413	489	<u>19</u>	<u>18</u>
	Wo	<u>64</u>	<u>64</u>	400	541	<u>14</u>	<u>14</u>
Woonsituatie	Thuiswonend	72	<u>75</u>	364	<u>437</u>	17	16
	Uitwonend	69	<u>67</u>	440	<u>610</u>	17	17
Totaal		70	72	409	508	17	17

Vergelijking met 2017

Het percentage studenten dat een bijbaan heeft en het aantal uren per week is vergelijkbaar met 2017. De inkomsten uit bijbaan liggen nu hoger.

2.8 Overige inkomsten

Gemiddeld ontvangen studenten 171 euro per maand aan overige inkomsten, waaronder zorgtoeslag (78 procent van de 18-plussers), huurtoeslag (28 procent van de uitwonende 18-plussers) en geld dat is verdiend met activiteiten zoals bijles geven (13 procent). Van alle studenten heeft 9 procent geen van de overige inkomstenbronnen.

Tabel 9: Percentage studenten met bepaalde inkomstenbronnen en gemiddelde inkomsten in euro's per maand, in 2017 en 2021 (bedragen exclusief 0) (meerdere antwoorden mogelijk) (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

	2017		2021	
	%	€	%	€
Zorgtoeslag	87	86	78	103
Huurtoeslag	32	173	28	196
Eigen bedrijf	1	148	4	421*
Geld verdiend met andere activiteiten (bijv. met bijles geven, klussen)	16	76	13	154
Verkoop spullen (bijv. op internet/rommelmarkt)	8	48	12	62
Alimentatie	3	259	4	213
Uitkering en/of inkomsten uit het profileringsfonds	3	414*	1	527*
Andere inkomsten	9	194	3	295*
Geen extra inkomsten	8	-	9	-
Totaal		161		171

* n<30.

Vergelijking met 2017

In vergelijking met 2017 liggen de overige inkomsten per maand iets hoger: toen ontving een student gemiddeld 161 euro per maand aan overige inkomsten. Het percentage studenten dat zorgtoeslag ontvangt ligt juist lager dan in 2017, 78 tegen 87 procent. De mogelijke oorzaken voor deze daling worden in de volgende paragraaf toegelicht.

2.9 Zorgtoeslag

Van alle studenten van 18 jaar en ouder ontvangt 78 procent zorgtoeslag. Dit verschilt niet naar leeftijd, opleiding en woonsituatie. We zien wel significante verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen studenten met en zonder DUO-lening:

- 71 procent van de mannen ontvangt zorgtoeslag, tegen 85 procent van de vrouwen.
- 84 procent van de studenten met DUO-lening ontvangt zorgtoeslag, tegen 74 procent van de studenten zonder DUO-lening.

22 procent van de studenten geeft aan *geen* zorgtoeslag te ontvangen. Van de studenten die geen zorgtoeslag ontvangen zegt 24 procent niet te weten wat zorgtoeslag is of niet te weten dit te kunnen aanvragen. Bij 'anders' geven studenten aan dat ze de zorgtoeslag aan hun ouders geven en dat zij dit daarom niet zien als hun inkomen.

Tabel 10: Redenen waarom studenten geen zorgtoeslag ontvangen (n=323)^{***}

	2021 %
Ik heb hier geen recht op	36
Ik heb nooit gekeken of ik hier recht op heb*	29
Ik weet niet wat zorgtoeslag is/ik wist niet dat ik zorgtoeslag kon aanvragen**	24
Anders	11

* Was in 2017: 'Ik denk dat ik hier geen recht op heb'.

** Was in 2017: 'Ik weet niet wat dit is/ik wist niet dat dit kon'.

*** Wel in 2017 maar niet in 2021:

- 'Die krijgen mijn ouder(s) voor mij';

- 'Mijn zorgverzekering wordt betaald door mijn ouder(s). Ik woon nog thuis'.

Vergelijking met 2017

Wegens de andere antwoordcategorieën kunnen we geen vergelijking maken met 2017.

2.10 Huurtoeslag

Van de uitwonende studenten van 18 jaar en ouder ontvangt 28 procent huurtoeslag. Twee derde van de uitwonende studenten ontvangt *geen* huurtoeslag.

35 procent van de studenten die geen huurtoeslag ontvangen geeft aan dat ze hier geen recht op hebben. Een vergelijkbaar percentage (33 procent) geeft aan de toeslag niet te ontvangen omdat ze op kamers wonen.

Tabel 11: Redenen waarom uitwonende studenten geen huurtoeslag ontvangen (n=489)

	2021 %
Ik heb hier geen recht op*	35
Ik woon op kamers	33
Ik heb nooit gekeken of ik hier recht op heb**	7
Mijn huur wordt betaald door mijn ouder(s)	7
Ik heb een koopwoning	9
Ik weet niet wat dit is/ik wist niet dat dit kon	4
Anders	5

* Was in 2017: 'Ik denk dat ik hier geen recht op heb'.

** Toegevoegd in 2021.

*** Wel in 2017 maar niet in 2021:

- 'Ik heb het wel uitgerekend maar ik heb er geen recht op';
- 'Ik ben nog te jong om huurtoeslag te ontvangen'.

Vergelijking met 2017

Wegens de andere antwoordcategorieën kunnen we geen vergelijking maken met 2017.

2.11 Belastingaangifte

Afgelopen jaar heeft van alle studenten 48 procent belastingaangifte gedaan en opgestuurd. 45 procent van de studenten kreeg belasting terug. Het gemiddelde bedrag dat studenten terugkregen was 346 euro. De ene helft van de studenten kreeg minder dan 200 euro van de Belastingdienst terug en de andere helft meer. 12 procent van de studenten heeft de aangifte ingevuld maar niet opgestuurd omdat ze niks terugkregen.

Bij slechts 7 procent van de studenten met een bijbaan is sprake van onbekendheid met het fenomeen belastingaangifte: zij hebben geen aangifte gedaan omdat ze niet wisten dat dit kon.

Tabel 12: Percentage studenten dat afgelopen jaar belastingaangifte heeft gedaan (n=1.505)

	Van de studenten met bijbaan (n=1.087) %	Totaal 2021 %
Ja, ik heb de aangifte gedaan*	51	48
Ja, ik heb de aangifte ingevuld maar niet opgestuurd omdat ik niets terugkreeg	13	12
Nee, ik had toen geen baantje**	15	19
Nee, want ik betaal geen belasting	9	11
Nee, ik weet niet wat dit is/ik wist niet dat dit kon	7	6
Nee, andere redenen	4	4

* In 2021 uitgevraagd als: 'Ja, ik heb de aangifte gedaan en ik krijg in totaal terug €' en 'Ja, ik heb de aangifte gedaan en ik moet in totaal betalen €'.

** Was in 2017: 'Nee, ik had in 2016 geen baantje'.

Vergelijking met 2017

Het percentage studenten dat aangifte heeft gedaan was in 2017 hoger (61 procent) dan in 2021 (48 procent). Kanttekening hierbij is wel dat de antwoordmogelijkheden in het onderzoek uit 2017 afwijken van de antwoordmogelijkheden in het huidige onderzoek.

3 De uitgaven van studenten

Gemiddeld geven studenten zelf 778 euro per maand uit: thuiswonende 533 euro en uitwonende 1.041 euro. Thuiswonende studenten geven meer geld uit aan vervoer (gemiddeld 84 euro, mediaan 50 euro) dan uitwonende studenten (gemiddeld 72 euro, mediaan 40 euro). Uitwonende studenten geven meer geld uit aan voeding (gemiddeld 173 euro, mediaan 102 euro) en huur (gemiddeld 426, mediaan 410 euro) dan thuiswonende studenten.

3.1 Totale uitgaven

Aan de studenten is gevraagd om van 40 verschillende uitgavenposten (zie bijlage 2) aan te geven of zij hier zelf geld aan uitgeven en zo ja, hoeveel. Op basis van de bestedingen per uitgavenpost hebben we berekend hoeveel de studenten per maand gemiddeld zelf uitgeven zonder bijdrage van hun ouders.

Gemiddeld geven de studenten zelf 778 euro per maand uit. De mediane bestedingen zijn 697 euro per maand. Dat wil zeggen: de ene helft van de studenten geeft minder dan 697 euro per maand uit en de andere helft meer.

Uitwonenden geven meer geld uit per maand dan thuiswonenden. Gemiddeld geven thuiswonende studenten 533 euro per maand uit en uitwonende 1.041 euro.

Tabel 13: Gemiddelde totale uitgaven die studenten volledig zelf betalen (in euro's per maand), naar achtergrondkenmerken, in 2017 en 2021 (2017 n=1.097; 2021 n=841)

		2017 €	2021 €
Geslacht	Man	820	795
	Vrouw	906	767
Leeftijd	16-19 jaar	635	543
	20-21 jaar	787	676
	22-23 jaar	924	875
	24-29	1.134	1022
Opleidingsniveau	Hbo	829	753
	Wo	926	810
Woonsituatie	Thuiswonend	577	533
	Uitwonend	1.082	1041
Totaal		867	778

3.2 Waar geven de studenten hun geld aan uit?

Studenten geven het meeste geld uit aan huur, collegegeld en de zorgverzekering, als zij deze post hebben. De grootste uitgavenposten voor thuiswonenden zijn collegegeld en zorgverzekering, als zij die post hebben. Thuiswonende studenten geven meer geld uit aan vervoer (gemiddeld 84 euro, mediaan 50 euro) dan uitwonende studenten (gemiddeld 72 euro, mediaan 40 euro). De grootste uitgavenposten voor uitwonende studenten zijn huur, collegegeld en voeding.

Tabel 14: Gemiddelde** en mediane bestedingen die studenten volledig zelf betalen per uitgavenpost (in euro's per maand), naar woonsituatie, in 2021 (exclusief 0)

	Gemiddelde			Mediaan		
	Thuiswonend	Uitwonend	Totaal	Thuiswonend	Uitwonend	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Huur (inclusief energie, water, televisie - en internet)		426	426	-	410	410
Kostgeld	207*	-	207*	130*	-	130*
Zorgverzekering	119	115	117	117	117	117
Overige verzekeringen (o.a. aansprakelijkheids-, inboedel- en reisverzekering)	13	14	14	10	10	10
Telefoon	17	19	18	14	15	15
Entertainment (Netflix, Spotify, tijdschriften, krant)	12	13	13	10	10	10
Collegegeld	189	200	194	183	200	197
Studiekosten (boeken etc.)	44	49	47	34	25	30
Vervoer (fiets, scooter, auto, ov)	84	72	78	50	40	45
Kleding en schoenen	57	53	56	50	40	50
Vrijetijdsuitgaven (bioscoop, vereniging, uit eten, recreatie, hobby's, vakantie etc.)	118	124	121	85	90	89
Voeding (boodschappen, drinken, snoep en snacks tussendoor, alcohol in de supermarkt)	36	173	102	25	102	50
Persoonlijke verzorging (kapper, tandpasta, shampoo, make-up, gel, aftershave etc.)	31	36	33	20	23	20
Diversen (cadeaus, accessoires, sigaretten, goede doelen etc.)	39	55	46	29	33	30

* $n < 50$.

** Deze bedragen zijn de gemiddelden van de studenten die hier geld aan uitgeven..

Vergelijking 2017

Verschillende uitgaven zijn gedaald in 2021: telefoonkosten (van 25 naar 18 euro), studiekosten (van 64 naar 47 euro), vrijetijdsuitgaven (van 148 naar 121 euro), voeding (van 128 naar 102 euro). De daling in de vrijetijdsuitgaven kan verklaard worden door de coronacrisis. Sommige uitgaven zijn juist gestegen, zoals de zorgverzekering (van 107 naar 117 euro).

Tabel 15: Gemiddelde bestedingen per uitgavenpost die studenten zelf volledig betalen (in euro's per maand), naar woonsituatie, in 2017 en 2021 (exclusief 0)

	Thuiswonend 2017 €	Thuiswonend 2021 €	Uitwonend 2017 €	Uitwonend 2021 €	Totaal 2017 €	Totaal 2021 €
Huur (inclusief energie, water, televisie en internet)	-	-	417	426	417	426
Kostgeld	148*	207	-	-	148	207
Zorgverzekering	109	119	106	115	107	117
Overige verzekeringen (o.a. aansprakelijkheids-, inboedel- en reisverzekering)	21	13	15	14	16	14
Telefoon	24	17	26	19	25	18
Entertainment (Netflix, Spotify, tijdschriften, krant)**	-	12	-	13	-	13
Collegegeld***	197	189	191	200	193	194
Studiekosten (boeken, etc.)	74	44	58	49	64	47
Vervoer (fiets, scooter, auto, ov)****	90	84	63	72	73	78
Kleding en schoenen	56	57	47	53	51	56
Vrijetijdsuitgaven (bioscoop, vereniging, uit eten, recreatie, hobby's, vakantie etc.)*****	151	118	146	124	148	121
Voeding (boodschappen, drinken, snoep en snacks tussendoor, alcohol in de supermarkt)	36	36	181	173	128	102
Persoonlijke verzorging (bijv. kapper, tandpasta, shampoo, make-up, gel, aftershave)	31	31	27	36	29	33
Diversen (bijv. cadeaus, accessoires, sigaretten, goede doelen)	40	39	48	55	45	46

* $n < 50$.

** Nieuw in 2021.

*** In deze tabel is het collegegeldbedrag weergegeven dat de studenten zelf aangeven te betalen. Het wettelijke collegegeld bedraagt in 2019/2020 2.143 euro (179 euro per maand). Studenten die beginnen in het studiejaar 2020-2021 betalen 1.071 euro in plaats van 2.143 euro.

**** In 2021 zijn abonnementen op felyx, swapfiets en private lease toegevoegd.

***** In 2021 zaten de studentenvereniging en sport hierbij. Dat was niet het geval in 2017.

3.3 Waar geven studenten het vaakst geld aan uit?

We hebben gekeken naar de tien populairste uitgavenposten in 2021, waarbij de woonlasten van uitwonende studenten, de telefoon, verzekeringen en studiegerelateerde uitgaven niet zijn meegenomen. De tabel laat zien welke niet-verplichte uitgaven het vaakst voorkomen, namelijk kleding en schoenen, uit eten en cadeaus.

Tabel 16: Top 10 van uitgavenposten aan niet-verplichte uitgaven, inclusief het gemiddelde bedrag per maand, in 2017 en 2021 (exclusief 0) (2021 n=1.505)

Uitgavenpost	Studenten met deze uitgavenpost 2017 %	Gemiddelde uitgaven per maand 2017 €	Studenten met deze uitgavenpost 2021 %	Gemiddelde uitgaven per maand 2021 €
Kleding en schoenen	86	51	84	56
Uit eten (bijv. snackbar, restaurant of eetcafé)	89	37	81	41
Cadeaus	83	14	81	15
Drinken, snoep en snacks tussendoor (wat je bijv. koopt in de kantine of de supermarkt tijdens colleges)	80	30	76	25
Recreatie (bijv. dagje weg, zwembad, pretpark, dierentuin, sauna)	78	27	76	30
Verzorgingsartikelen (bijv. deodorant, gel, make-up, shampoo, parfum of aftershave, scheerschuim)	83	16	74	17
Avondje uit (bijv. café, club, discotheek, bioscoop)	78	47	74	49
Kleine gadgets en accessoires (bijv. telefoonhoesje, spullen voor op je kamer)		11	63	11
Entertainment (bijv. Spotify, Netflix, tijdschriften, krant)*	-	-	61	13
Alcohol in supermarkt of slijterij (niet tijdens het uitgaan)	55	20	61	25

* *Nieuw in 2021.*

Vergelijking 2017

Uitgaven die in 2017 wel in de top 10 zaten maar in 2021 niet, zijn vakantie en kapper, schoonheidsspecialist. Door de coronacrisis kunnen minder studenten deze uitgaven doen. Alcohol in supermarkt of slijterij en entertainment zijn uitgavenposten die nu juist wel in de top 10 zitten.

3.4 Wie betaalt de vaste lasten, verzekeringen en studie-uitgaven?

De meeste studenten betalen zelf hun studiespullen (64 procent), telefoon (61 procent) en zorgverzekering (56 procent).

Tabel 17: Verdeling van betaling van vaste lasten, verzekeringen en studie-uitgaven tussen studenten en hun ouders, in 2021, in percentages (n=1.505)

	Ik betaal alles %	Mijn ouders en ik betalen samen %	Mijn ouders betalen alles %	Ik heb deze uitgavenpost niet %
Huur kamer/woning (incl. gas/water/elektra)*	68	15	11	6
Internet en/of tv abonnement*	69	9	9	13
Zorgverzekering	56	11	32	2
Inboedelverzekering*	42	8	11	40
Aansprakelijkheidsverzekering	18	6	35	41
Telefoonverzekering	18	5	15	62
Reisverzekering	19	7	32	42
Boodschappen*	69	13	6	3
Telefoon (abonnement/prepaid/sim only)	61	12	24	3
Collegegeld	45	15	38	2
Studieboeken	53	17	26	4
Studiespullen	64	19	15	3

* Alleen gevraagd aan uitwonende studenten.

Als we een onderscheid maken tussen uitwonende en thuiswonende studenten zien we de volgende verschillen. Uitwonende studenten betalen vaker dan thuiswonende de volgende uitgaven helemaal zelf:

- zorgverzekering (64 versus 50 procent);
- aansprakelijkheidsverzekering (36 versus 4 procent);
- telefoonverzekering (26 versus 11 procent);
- reisverzekering (28 versus 11 procent);
- telefoon (71 versus 54 procent);
- collegegeld (53 versus 39 procent);
- studieboeken (64 versus 45 procent);
- studiespullen (77 versus 53 procent).

Thuiswonende studenten betalen zelf het meeste aan de telefoon (54 procent), studiespullen (53 procent) en zorgverzekering (50 procent). Bij thuiswonende studenten nemen ouders vaker volledig voor hun rekening: de aansprakelijkheidsverzekering (50 procent), de telefoonverzekering (19 procent) en de reisverzekering (42 procent).

Tabel 18: Verdeling van betaling van vaste lasten, verzekeringen en studie-uitgaven tussen studenten en hun ouders, naar woonsituatie, in 2021, in percentages (exclusief 0) (n=1.505)

	Thuiswonend		Uitwonend	
	Ik betaal alles	Mijn ouders betalen alles	Ik betaal alles	Mijn ouders betalen alles
	%	%	%	%
Huur kamer/woning*	-	-	68	11
Internet en/of tv abonnement*	-	-	69	10
Zorgverzekering	50	38	64	24
Inboedelverzekering*	-	-	42	11
Aansprakelijkheidsverzekering	4**	50	36	18
Telefoonverzekering	11	19	26	9
Reisverzekering	11	42	28	20
Boodschappen*	-	-	78	6
Telefoon (abonnement/prepaid/sim only)	54	29	71	17
Collegegeld	39	43	53	31
Studieboeken	45	33	64	17
Studiespullen	53	21	77	7

* Alleen gevraagd aan uitwonende studenten.

** n<50.

Vergelijking 2017

Als we de resultaten van uitwonende en thuiswonende studenten vergelijken met die in 2017 zien we de volgende verschillen. Uitwonende studenten betalen in 2021 minder vaak volledig zelf de volgende uitgaven:

- huur (gedaald van 81 naar 68 procent);
- internet (gedaald van 78 naar 69 procent);
- boodschappen (gedaald van 87 naar 78 procent);
- telefoon (gedaald van 83 naar 71 procent);
- studiespullen (gedaald van 86 naar 77 procent).

Thuiswonende studenten betalen minder vaak volledig zelf de volgende uitgaven:

- reisverzekering (gedaald van 24 naar 11 procent);
- telefoon (gedaald van 69 naar 54 procent);
- collegegeld (gedaald van 49 naar 39 procent);
- studieboeken (gedaald van 55 naar 45 procent);
- studiespullen (gedaald van 63 naar 53 procent);
- aansprakelijkheidsverzekering (gedaald van 13 naar 4 procent);
- telefoonverzekering (gedaald van 17 naar 11 procent).

Daarnaast zien we bij thuiswonende studenten dat ouders de volgende uitgaven vaker dan in 2017 volledig voor hun rekening nemen:

- reisverzekering (gestegen van 33 naar 42 procent);
- telefoon (gestegen van 20 naar 29 procent);
- studieboeken (gestegen van 25 naar 33 procent);
- studiespullen (gestegen van 14 naar 21 procent);
- aansprakelijkheidsverzekering (gestegen van 39 naar 50 procent);
- telefoonverzekering (gestegen van 11 naar 19 procent).

3.5 Kostgeld

Van de studenten die thuis wonen, draagt 73 procent niet bij aan de kosten van levensonderhoud zoals wonen, energie, water en voeding. 27 procent van de thuiswonende studenten betaalt kostgeld, gemiddeld 207 euro per maand (dit geldt alleen voor de 8 procent die maandelijks kostgeld betaalt).

Tabel 19: Percentage thuiswonende studenten dat geld betaalt aan ouders en gemiddeld bedrag in euro's per maand, in 2021 (n=824)

	Thuiswonend	
	%	€
Ja, ik betaal per maand	8	207
Ja, maar onregelmatig	19	-
Nee	73	-

Vergelijking met 2017

Het percentage studenten dat geen kostgeld betaalt is ten opzichte van 2017 gestegen van 63 naar 73 procent.

3.6 De zorgverzekering

Van de studenten van 18 jaar en ouder heeft 96 procent een zorgverzekering. Van de respondenten die een zorgverzekering hebben zit 34 procent bij de ouders in het pakket en heeft 62 procent zelf een zorgverzekering afgesloten. Studenten die zelf een zorgverzekering hebben afgesloten hebben vaker ook zorgtoeslag dan studenten die bij hun ouders in het pakket zitten (85 procent versus 73 procent).

Tabel 20: Percentage studenten met en zonder zorgverzekering, in 2017 en 2021 (n=1.505)

	2017	2021
	%	%
Ja, ik heb een zorgverzekering	97	96
Nee, ik heb geen zorgverzekering	1	2
Weet ik niet	2	2

Vergelijking met 2017

De situatie is vergelijkbaar met die in 2017. Toen had 97 procent een zorgverzekering. Ook het percentage dat zelf een zorgverzekering heeft afgesloten is vergelijkbaar met dat van 2017 (63 procent).

4 Spaargedrag

Studenten zijn meer gaan sparen: gemiddeld sparen ze in 2021 194 euro per maand, tegen 146 euro in 2017. 91 procent van de studenten spaart zelf. De meest genoemde reden om te sparen is voor 'later' (bijvoorbeeld een vervolgstudie of op jezelf wonen). Studenten die al hun geld nodig hebben om rond te komen, sparen vaak niet. Een vijfde van de studenten heeft tussen de 10.000 tot 25.000 euro spaargeld. Dit is 5 procent meer dan in 2017.

4.1 Welke studenten sparen?

Meer studenten sparen dan in 2017. Van de studenten spaart 91 procent zelf, tegen 86 in 2017.

Tabel 21: Percentage studenten dat spaart of waarvoor wordt gespaard, in 2017 en 2021 (n=1.505)

	2017	2021
	%	%
Ik spaar zelf en mijn ouder(s) of anderen sparen ook voor mij	20	28
Ik spaar alleen zelf	65	63
Alleen mijn ouder(s) of anderen sparen voor mij	2	2
Ik spaar niet zelf en anderen sparen ook niet voor mij	12	7

Gemiddeld sparen studenten maandelijks 194 euro. De mediaan ligt lager, namelijk op 100 euro. Dit betekent dat de ene helft van de studenten minder dan 100 euro per maand spaart en de andere helft meer dan 100 euro.

Thuiswonende studenten sparen meer (204 euro) dan uitwonende studenten (181 euro). Studenten met een bijbaan sparen ook meer (213 euro) dan studenten zonder bijbaan (133 euro).

Tabel 22: Percentage studenten dat zelf spaart en het gemiddelde bedrag per maand, in 2017 en 2021 (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

		2017		2021	
		%	€	%	€
Geslacht	Man	<u>83</u>	154	<u>89</u>	<u>216</u>
	Vrouw	<u>87</u>	140	<u>93</u>	<u>177</u>
Leeftijd	16-19 jaar	<u>88</u>	120	94	174
	20-21 jaar	<u>90</u>	161	91	176
	22-23 jaar	<u>84</u>	142	94	231
	24-29 jaar	<u>80</u>	157	88	202
Opleiding	Hbo	85	120	<u>89</u>	196
	Wo	87	161	<u>94</u>	190
Woonsituatie	Thuiswonend	<u>91</u>	158	<u>94</u>	204
	Uitwonend	<u>83</u>	137	<u>88</u>	181
DUO-lening	Wel	-	-	<u>93</u>	<u>171</u>
	Geen	-	-	<u>90</u>	<u>212</u>
Bijbaan	Wel	-	-	<u>93</u>	<u>213</u>
	Geen	-	-	<u>86</u>	<u>133</u>
Geld ouders	Wel	-	-	91	170
	Geen	-	-	92	242
Studiefinancieringsstelsel	Oude stelsel	<u>87</u>	158	-	-
	Nieuwe stelsel	<u>85</u>	134	91	194
Totaal		86	146	91	194

Vergelijking 2017

In vergelijking met 2017 sparen studenten nu meer per maand: 194 euro in 2021 tegen 146 euro in 2017. Ook zijn er meer studenten die sparen, namelijk 91 procent in 2021 tegen 86 procent in 2017. Met name hbo-studenten zijn meer gaan sparen, van 120 euro in 2017 naar 196 euro in 2021.

4.2 Spaargedrag

75 procent van de studenten vindt het belangrijk om te sparen om zo geld achter de hand te hebben. Een even grote groep (75 procent) probeert regelmatig te sparen, ook al is het maar een klein bedrag. Ongeveer twee derde zorgt er altijd voor geld gespaard te hebben voor minder goede tijden.

Tabel 23: Stellingen over sparen (n=1.505)

	(Helemaal) oneens %	Niet eens, Niet oneens %	(Helemaal) eens %
Ik probeer geld te sparen zodat ik in de toekomst ergens op terug kan vallen	7	18	75
Ik probeer regelmatig wat geld te sparen, ook al is het maar een klein bedrag	7	18	75
Ik zorg er altijd voor dat ik geld heb gespaard voor minder goede tijden	10	24	67

4.3 Manier van sparen

Aan studenten die sparen is gevraagd hoe zij dat doen. De meeste studenten sparen alleen wat zij overhouden (63 procent). 15 procent spaart (automatisch) een vast bedrag.

Tabel 24: Manier van sparen en gemiddeld spaarbedrag per maand, in 2021, in percentages (n=1.373)

	% 2021	€ 2021
(Automatisch) een vast bedrag	15	189
Alleen wat ik overhoud	63	162
Een vast bedrag en wat ik overhoud	22	269

Vergelijking met 2017

Deze percentages zijn vergelijkbaar met 2017. In 2017 spaarde 61 procent van de studenten wat zij overhielden.

4.4 Redenen om (niet) te sparen

Aan de studenten die zelf sparen (91 procent) is gevraagd waarom ze dit doen. 71 procent van de studenten spaart voor 'later' (vervolgstudie, op jezelf wonen). 68 procent vindt sparen verstandig. De helft van de studenten spaart zodat ze altijd geld achter de hand hebben om iets te kopen als ze dat willen.

Tabel 25: Redenen waarom studenten sparen, in 2021, in percentages* (n=1.373) (meerdere antwoorden mogelijk)

	2021 %
Voor 'later' (bijv. vervolgstudie, op jezelf gaan wonen, eigen bedrijf, een huis)	71
Omdat ik sparen verstandig vind	68
Zodat ik altijd geld heb om iets te kopen (op een moment dat ik iets wil)	48
Voor als er iets kapotgaat, of als ik iets kwijtraak	41
Voor vakantie	41
Niet echt een reden, ik hou gewoon geld over	22
Om iets te kunnen kopen dat ik graag wil hebben (bijv. kleding, telefoon, laptop, spullen voor hobby)	10
Omdat het moet van mijn ouders	5
Anders	4

* Nieuwe vraag in 2021.

Aan de studenten die zelf niet sparen (9 procent) is gevraagd waarom ze dit niet doen. De meest genoemde redenen zijn:

- 45 procent heeft al zijn/haar geld nodig om rond te komen.
- 21 procent geeft aan te makkelijk geld uit te geven.

Tabel 26: Redenen waarom studenten zelf niet sparen, in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=196; 2021 n=132)** (meerdere antwoorden mogelijk)

	2017 %	2021 %
Ik heb al mijn geld nodig om rond te komen	58	45
Het lukt mij niet. Ik geef het geld te makkelijk uit	26	21
Ik spaar wel, maar alleen in de maanden dat ik extra inkomsten heb	25	13
Ik betaal (schuld) af waardoor ik niet kan sparen*	-	12
Ik vind de spaarrente te laag	10	11
Ik heb geen spaarrekening	3	10
Ik beleg/investeer liever	0	10
Anderen sparen voor mij*	-	10
Ik heb een studielening en wil niet tegelijkertijd lenen en sparen	13	9
Ik weet niet waarvoor ik zou moeten sparen	5	9
Anders, namelijk	1	4
Het is niet nodig om te sparen, want ik ga na mijn studie toch genoeg verdienen	5	3

* In 2021 toegevoegd.

** In 2021 niet uitgevraagd:

- 'Ik heb te weinig geld om te kunnen sparen'
- 'Ik geef het geld liever nu uit'

Vergelijking 2017

Minder studenten geven als reden om niet te sparen aan dat ze al hun geld nodig hebben om rond te komen. Dit percentage is gedaald van 58 procent in 2017 naar 45 procent in 2021.

4.5 Spaargeld

De meeste studenten die zelf sparen hebben tussen de 1.000 en 25.000 euro spaargeld. Minder dan 1 procent van de studenten heeft geen spaargeld. Een vijfde van de studenten die zelf sparen wil niet zeggen hoeveel spaargeld ze hebben.

Van de studenten die hebben aangegeven hoeveel spaargeld ze hebben, heeft de helft minder dan 2.500 tot 5.000 euro aan spaargeld en de helft meer.

Tabel 27: Totale hoeveelheid spaargeld van de studenten die zelf sparen, in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=1.013; 2021 n=1.090)

	2017	2021
	%	%
Minder dan 100 euro	4	3
100 tot 250 euro	3	3
250 tot 500 euro	7	6
500 tot 1.000 euro	11	8
1.000 tot 2.500 euro	18	14
2.500 tot 5.000 euro	18	20
5.000 tot 10.000 euro	20	19
10.000 tot 25.000 euro	15	20
25.000 tot 50.000 euro	4	6
Meer dan 50.000 euro	<1	2

Vergelijking 2017

Minder studenten hebben geen spaargeld. Dit percentage is gedaald van 6 procent in 2017 naar minder dan 1 procent in 2021. Studenten die zelf sparen hebben vaker 10.000 tot 25.000 euro spaargeld. Dit percentage is gestegen van 15 tot 20 procent in 2021. Verder willen meer studenten die zelf sparen niet zeggen hoeveel spaargeld ze hebben. Dit percentage is gestegen van 9 procent in 2017 naar 18 procent in 2021.

5 Studieschuld en leengedrag bij DUO

Het aantal studenten met een studieschuld is gedaald van 73 procent in 2017 naar 65 procent in 2021. 49 procent van de studenten met een studieschuld heeft meer dan 10.000 euro schuld bij DUO. Bijna een vijfde van de studenten met een studieschuld heeft nooit nagedacht over hoe zij de studieschuld gaan aflossen. De helft van de studenten met een studieschuld heeft zorgen over de invloed van hun studieschuld op latere financiële beslissingen. Ook zijn er minder studenten met een studieschuld die een lening bij DUO als een investering in de toekomst zien: 44 tegen 55 procent in 2017.

Studenten die lenen doen dat voornamelijk om de studie te kunnen betalen (55 procent). Voor de studenten die niet lenen is de voornaamste reden daarvoor dat ze geen studieschuld willen (55 procent). Minder studenten hebben het maximale leenbedrag als uitgangspunt genomen: in 2017 gebruikte 31 procent het maximum om de hoogte van de lening te bepalen, tegen 19 procent in 2021. Een kwart van de studenten heeft niet uitgezocht of ze in aanmerking komen voor een aanvullende beurs. Daarvan weet een kwart niet dat ze een aanvullende beurs kunnen aanvragen (27 procent).

5.1 Studieschuld

5.1.1 Aantal studenten met een studieschuld

65 procent van de studenten heeft een studieschuld. 81 procent van de uitwonende studenten heeft een studieschuld, tegen de helft van de thuiswonende studenten. De 16- tot 19-jarigen hebben het minst vaak een studieschuld, 43 procent, tegen 77 procent van de 22- en 23-jarigen. Ook studenten die geen geld van hun ouders ontvangen, hebben vaker een studieschuld dan studenten die dit wel ontvangen, respectievelijk 69 en 63 procent.

Tabel 28: Percentage studenten met een schuld bij DUO, naar relevante achtergrondkenmerken (2017 n=966; 2021 n=959)

		2017	2021
Geslacht	Man	74	65
	Vrouw	71	66
Leeftijd	16-19 jaar	68	<u>43</u>
	20-21 jaar	66	63
	22-23 jaar	77	<u>77</u>
	24-29 jaar	80	<u>76</u>
Opleiding	Hbo	78	65
	Wo	70	65
Woonsituatie	Thuiswonend	59	<u>52</u>
	Uitwonend	83	<u>81</u>
Bijbaan	Wel	-	64
	Geen	-	69
Geld ouders	Ja	-	<u>63</u>
	Nee	-	<u>69</u>
Studiefinancieringsstelsel	Oude stelsel	71	-
	Nieuwe stelsel	75	65
Totaal		73	65

Vergelijking met 2017

Het aantal studenten met een studieschuld is gedaald. In 2017 had 73 procent een studieschuld, in 2021 is dat 65 procent.

5.1.2 Hoogte van de studieschuld

49 procent van de studenten met een studieschuld heeft meer dan 10.000 euro schuld bij DUO. 31 procent van de studenten met een studieschuld heeft een schuld van tussen de 2.500 euro en de 10.000 euro. 21 procent van de studenten met een studieschuld heeft een schuld die kleiner is dan 2.500 euro. Het gaat hier om de actuele studieschuld en niet om de verwachte totale studieschuld.

Tabel 29: Hoogte van de schuld bij DUO, exclusief 'weet ik niet' en 'wil ik niet zeggen', in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=801; 2021 n=723)*

	2017 %	2021 %
Minder dan 250 euro	3	2
250 tot 500 euro	1	4
500 tot 1.000 euro	3	5
1.000 tot 2.500 euro	12	10
2.500 tot 5.000 euro	15	15
5.000 tot 10.000 euro	24	16
10.000 tot 25.000 euro	31	25
Meer dan 25.000 euro	13	24

* In 2021 waren er meer antwoordopties tussen de 25.000 euro en 50.000 euro, bijvoorbeeld 30.000 tot 35.000 euro.

Vergelijking 2017

Meer studenten hebben een hoge studieschuld. In 2021 heeft 24 procent van de studenten een studieschuld die hoger is dan 25.000 euro, tegen 13 procent in 2017. Studenten hebben minder vaak een studieschuld tussen de 5.000 en 25.000 euro (41 procent) ten opzichte van 2017 (55 procent). Hierbij moet de kanttekening worden gemaakt dat de antwoordopties in 2017 verschilden met die van 2021. In 2021 waren er meer antwoordopties tussen de 25.000 euro en 50.000 euro, bijvoorbeeld 30.000 tot 35.000 euro.

5.1.3 Aflossen van de studieschuld

17 procent van de studenten met een studieschuld heeft nooit nagedacht over hoe zij de studieschuld gaan aflossen. Van de studenten die daar wel over hebben nagedacht gaat de voorkeur uit naar maandelijks aflossen (34 procent). 22 procent van de studenten die hierover hebben nagedacht weet nog niet hoe ze hun studieschuld gaan aflossen.

Tabel 30: Percentage studenten met studieschuld dat heeft nagedacht over hoe ze hun studieschuld gaan aflossen, in 2021 (n=702)

	2021 %
Ja, maandelijks aflossen	34
Ja, een combinatie van een deel in één keer aflossen en maandelijks aflossen	29
Ja, maar ik weet nog niet hoe	22
Ja, in één keer aflossen	11
Ja, anders	5

5.1.4 Zorgen rondom studieschuld

42 procent van de studenten met een studieschuld maakt zich vaak zorgen over de hoogte van hun studieschuld. Meer dan de helft van de studenten (56 procent) maakt zich zorgen over de gevolgen van de studieschuld voor latere financiële beslissingen. 43 procent van de studenten maakt zich zorgen over het afbetalen van de studieschuld in de toekomst.

Ruim een kwart van de studenten maakt zich zorgen over het afbetalen van de studieschuld binnen de gestelde tijd.

Tabel 31: Percentage studenten met studieschuld dat zich zorgen maakt over studieschuld, in 2021

	(Helemaal) oneens %	Neutraal %	(Helemaal) eens %
Ik maak me vaak zorgen over de hoogte van mijn studieschuld	30	22	42
Ik maak me zorgen over de gevolgen van mijn studieschuld voor latere financiële beslissingen (zoals een huis kopen)	24	20	56
Ik maak me zorgen over het afbetalen van mijn studieschuld in de toekomst	37	21	43
Ik maak me zorgen of ik mijn studie binnen de gestelde tijd kan afronden anders moet ik alles terugbetalen	52	20	28

5.2 Rentedragende lening en collegegeldkrediet

5.2.1 Redenen om (niet) te lenen

Van de studenten heeft 52 procent een rentedragende lening en/of collegegeldkrediet. Redenen om te lenen die studenten het vaakst noemen zijn:

- om hun studie te kunnen betalen (55 procent);
- om de kosten van leven te kunnen betalen (eten/huur) (50 procent);
- zodat ze op zichzelf kunnen wonen (34 procent).

Tabel 32: Redenen* voor studenten om te lenen, in 2021, in percentages (n=677)

	2021 %
Om mijn studie te kunnen betalen	55
Om mijn kosten om te leven te kunnen betalen (bijv. eten/huur)	50
Zodat ik op mezelf kan wonen	34
Ik zal later genoeg geld verdienen om mijn lening terug te kunnen betalen	31
Ik krijg geen geld of niet genoeg geld van mijn ouders	30
Ik kan 'goedkoop' lenen bij DUO	28
Ik leen om niet of minder naast mijn studie te hoeven werken	23
Ik heb een lening omdat ik hoge maandelijkse uitgaven heb	18
Ik wil mijn ouders niet om geld vragen	17
Ik wil me meer kunnen veroorloven (bijv. uitgaan, vakantie, auto, telefoon, hobby's)	16
Ik verdien te weinig bij mijn stage	13
Mijn ouders raden het aan	10
Iedereen in mijn omgeving leent	8
Om te kunnen investeren (bijv. beleggen, bitcoin kopen)	7
Ik heb geld nodig om voor mijn studie naar het buitenland te gaan	6
Om mijn ouders te ondersteunen	4
Anders	3
Ik zorg voor een familielid en kan daardoor niet werken	<1

* In 2021 zijn veel antwoorden toegevoegd waardoor de vraag niet meer vergelijkbaar is met 2021.

Bij 'anders' wordt vaak genoemd dat de student niet kan werken wegens omstandigheden, dat door corona het werk stilligt, of dat de student leent om een reserve te hebben.

De redenen die voor studenten het meest een rol spelen om *niet* te lenen zijn:

- dat ze geen studieschuld willen (55 procent);
- dat ze werken naast hun studie (39 procent);
- dat ze alleen lenen als het echt nodig is (35 procent).

Tabel 33: Redenen voor studenten om niet te lenen, in 2021, in percentages (n=828)

	2021 %
Ik wil geen studieschuld	55
Ik werk naast mijn studie	39
Ik leen alleen als het echt nodig is	35
Ik heb genoeg geld	31
Ik krijg genoeg geld van mijn ouders	23
Ik heb geen of lage lasten	23
Mijn ouders raden het af	23
Ik heb gespaard om te studeren	20
Ik vind een studielening te duur	12
Ik ben bang dat ik niet genoeg zal verdienen om de lening terug te betalen	8
Anders	5
Ik heb al te veel geleend	5
Ik ken de leenvoorwaarden van DUO niet	2
Ik leen ergens anders	2

* In 2021 zijn veel antwoorden toegevoegd waardoor de vraag niet meer vergelijkbaar is met 2021.

Bij 'anders' wordt vaak genoemd dat de student geen recht meer heeft op een lening en dat ouders de studie betalen.

5.2.2 Hoogte van lening bepalen

Aan studenten die nu een studielening hebben, is gevraagd hoe ze het bedrag hebben bepaald dat ze per maand bij DUO willen lenen. 33 procent geeft aan een bedrag te hebben gekozen waarvan ze dachten dat ze daarmee maandelijks konden rondkomen en 20 procent heeft precies uitgerekend hoeveel ze per maand tekortkwamen. 19 procent van de studenten is uitgegaan van het maximale leenbedrag.

Tabel 34: Manier waarop studenten die een DUO-lening hebben, de hoogte van hun lening bepalen, in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=757; 2021 n=677)

	2017 %	2021 %
Ik heb een bedrag gekozen waarvan ik dacht dat ik daarmee maandelijks rond kan komen	35	33
Ik heb precies uitgerekend hoeveel ik per maand tekortkom om al mijn uitgaven te betalen	22	20
Ik heb gekeken wat je maximaal kan lenen. Dat bedrag leen ik	31	19
Ik heb de rekenhulp van DUO gebruikt	-	17
Dit bedrag hebben mijn ouders voor mij bedacht	13	16
Ik heb gekeken naar de gevolgen van een lening voor mijn toekomst (bijv. hoogte van mijn hypotheek)	-	11
Ik leen het bedrag dat ik aan woonlasten heb	9	11
Ik leen het bedrag ter hoogte van het collegegeld	10	10
Ik heb gekeken hoe lang ik er over doe om mijn studieschuld af te betalen	-	10
Ik leen het maximale bedrag dat je aan aanvullende beurs zou kunnen krijgen	8	8
Ik heb anderen gevraagd hoeveel zij lenen	5	8
Ik heb zomaar een bedrag gekozen	6	7
Ik leen het bedrag dat ik eerder aan basisbeurs (en evt. aanvullende beurs) ontving	8	4
Anders	3	3
Geen idee	1	1
Weet ik niet meer	<1	2

Vergelijking met 2017

Minder studenten hebben het maximale leenbedrag als uitgangspunt genomen: in 2017 gebruikte nog 31 procent dit om de hoogte van de lening te bepalen, in 2021 is dit 19 procent.

5.2.3 Hoogte van lening wijzigen

Van de mensen die ooit van DUO hebben geleend, heeft 49 procent nooit zijn lening gewijzigd. 36 procent van de studenten heeft nooit van DUO geleend. De meeste studenten die hun lening hebben gewijzigd, deden dat het afgelopen jaar 1 tot 4 keer (82 procent).

Tabel 35: Percentage studenten dat de hoogte van de DUO-lening in het afgelopen jaar heeft gewijzigd (n=473)

	2021 %
1 tot 4 keer	82
5 tot 8 keer	15
9 tot 12 keer	4*

* n<30.

Van de studenten die de hoogte van de lening het afgelopen jaar aanpasten, is 34 procent meer gaan lenen. Zij deden dit voornamelijk om de volgende redenen:

- omdat ze geld tekortkwamen aan het einde van de maand;
- omdat ze minder zijn gaan werken.

De meeste studenten die de hoogte van hun lening aanpasten zijn juist minder gaan lenen (45 procent). Redenen die ze hiervoor geven zijn:

- omdat ze geld overhadden aan het einde van de maand;
- omdat ze zich bewuster zijn geworden van de gevolgen van lenen;
- omdat ze meer zijn gaan werken.

20 procent van de studenten heeft en meer en minder geleend toen de hoogte van de lening werd aangepast. Bij 'anders' geven studenten aan dat ze de hoogte van hun lening hebben aangepast omdat ze gingen verhuizen, door corona minder inkomen hebben, minder uitgaven hebben, hogere vaste lasten hebben, meer collegegeld moeten betalen en geen schuld willen hebben.

5.2.4 Houding ten opzichte van DUO-lening

41 procent van de studenten met een studieschuld vindt dat lenen bij DUO te makkelijk wordt gemaakt. Een vijfde van de studenten denkt niet na over de financiële gevolgen van een lening bij DUO. Ruim de helft denkt dat ze met hun toekomstige salaris makkelijk hun DUO-lening kunnen aflossen.

Tabel 36: Percentage studenten met studieschuld dat het (on)eens is met de stellingen over lenen bij DUO, in 2017 en 2021 (2017 n=918; 2021 n=959)

	(Helemaal) oneens 2017 %	Neutraal 2017 %	(Helemaal) eens 2017 %	(Helemaal) oneens 2021 %	Neutraal 2021 %	(Helemaal) eens 2021 %
Lenen bij DUO wordt te makkelijk gemaakt	43	21	36	23	36	41
Lenen bij DUO is niet erg, dat is een investering in de toekomst	31	14	55	20	36	44
Je kunt beter maandelijks rood staan dan lenen bij DUO	65	16	19	65	26	9
Ik denk niet na over de financiële gevolgen van een lening bij DUO	69	19	12	53	27	20
Leeftijdsgenoten denken niet na over de financiële gevolgen op lange termijn van een lening bij DUO	17	28	54	18	34	48
Mijn lening bij DUO kan ik met mijn toekomstige salaris makkelijk aflossen	48	13	39	11	36	53

Als we de houding van studenten ten opzichte van de studieschuld vergelijken met die van studenten zonder studieschuld merken we het volgende op. Minder studenten zonder studieschuld zien lenen bij DUO als investering (26 procent) dan studenten met studieschuld (44 procent). Meer dan de helft van de studenten zonder studieschuld vindt

dat hun leeftijdsgenoten niet nadenken over de financiële gevolgen van een lening bij DUO op de lange termijn (56 procent). Bij de studenten met studieschuld is dat 48 procent.

Tabel 37: Percentage studenten zonder studieschuld dat het (on)eens is met stellingen over lenen bij DUO, in 2017 en 2021 (2017 n=398; 2021 n=515)*

	(Helemaal) oneens 2017 %	Neutraal 2017 %	(Helemaal) eens 2017 %	(Helemaal) oneens 2021 %	Neutraal 2021 %	(Helemaal) eens 2021 %
Lenen bij DUO wordt te makkelijk gemaakt	25	34	41	21	33	46
Lenen bij DUO is niet erg, dat is een investering in de toekomst	34	34	32	38	36	26
Je kunt beter maandelijks rood staan dan lenen bij DUO	69	23	7	58	32	9
Ik denk niet na over de financiële gevolgen van een lening bij DUO	76	17	7	63	26	12
Leeftijdsgenoten denken niet na over de financiële gevolgen op lange termijn van een lening bij DUO	13	29	59	13	31	56

* 'Mijn lening bij DUO kan ik met mijn toekomstige salaris makkelijk aflossen' is buiten beschouwing gelaten omdat deze studenten geen studieschuld/lening bij DUO hebben.

Vergelijking 2017

In 2021 zijn er meer studenten met een studieschuld die vinden dat lenen bij DUO te makkelijk wordt gemaakt: 41 procent, tegen 36 procent in 2017. Daarnaast zijn er meer studenten met een studieschuld die denken dat ze met hun toekomstige salaris hun lening makkelijk kunnen aflossen: 54 tegen 39 procent. Tegelijkertijd zijn er minder studenten met een studieschuld die lenen bij DUO een investering in de toekomst vinden. Dit percentage is gedaald van 55 naar 44 procent.

Studenten zonder studieschuld zien een DUO-lening minder vaak als een investering in de toekomst in 2021 (26 procent) dan in 2017 (32 procent). Ook denken meer studenten zonder studieschuld na over de financiële gevolgen van een lening bij DUO: 12 procent in 2021 tegen 7 procent in 2017.

5.3 Aanvullende beurs

23 procent van de respondenten heeft een aanvullende beurs. Een kwart van studenten die geen aanvullende beurs hebben, heeft niet uitgezocht of ze in aanmerking komen voor een aanvullende beurs.

Tabel 38: Percentage studenten zonder aanvullende beurs dat heeft uitgezocht of ze hier wel recht op hebben, in 2021 (n=1.158)

	2021 %
Ja, en ik heb er recht op	11
Ja, maar ik heb er geen recht op	65
Nee	24

De studenten geven de volgende redenen waarom ze niet hebben uitgezocht of ze recht hebben op de aanvullende beurs:

- ze weten dat hun ouders te veel verdienen (47 procent);
- ze wisten niet dat ze een aanvullende beurs konden aanvragen (27 procent);
- ze hebben zelf voldoende geld (27 procent).

Tabel 39: Redenen waarom studenten zonder aanvullende beurs niet hebben uitgezocht of ze recht hebben op een aanvullende beurs, in percentages (n=283)

	2021 %
Ik weet dat mijn ouders te veel verdienen	47
Ik wist niet dat ik een aanvullende beurs kon aanvragen	27
Ik heb voldoende geld	27
Te weinig tijd	9
Anders	6

Bij 'anders' geven studenten aan dat ze dachten dat ze er geen recht op hadden, dat ze niet weten niet hoe ze zoiets moeten aanvragen, dat hun ouders voldoende bijbetalen, dat het niet noodzakelijk is omdat ze het moeten terugbetalen, en dat hun ouders niet willen vertellen hoeveel ze verdienen.

6 Algemene financiële situatie

Het aantal studenten dat (heel) makkelijk kan rondkomen is gestegen van 47 procent in 2017 naar 56 procent in 2021. Vooral studenten van 16 tot en met 19 jaar en thuiswonende studenten kunnen makkelijker rondkomen. Ook komen minder studenten geld tekort.

Ruim 90 procent van de studenten betaalt met de pinpas, online/mobiel bankieren, iDeal en Tikkies/online betaalverzoeken. Andere populaire betaalmiddelen zijn contant geld (75 procent), PayPal (44 procent), achteraf betalen (39 procent) en betalen via de telefoon (36 procent).

Het financieel gedrag van studenten is veelal gezond. Het merendeel van de studenten is terughoudend met uitgaven doen: twee derde geeft niet te veel uit waardoor ze te weinig geld hebben. Bovendien doet 43 procent van de studenten aan budgetteren. Deze studenten geven aan te plannen hoe ze hun inkomen gaan gebruiken wanneer ze dit ontvangen. De meeste studenten houden bij hoeveel geld ze hebben; 79 procent weet hoeveel geld ze momenteel beschikbaar hebben.

De coronacrisis heeft financiële gevolgen. 31 procent van de studenten heeft minder kunnen werken dan in voorgaande jaren, 16 procent juist meer. Een kwart is zich bewuster geworden van het nut van een financiële buffer. Bijna een kwart is gaan sparen en een even grote groep heeft studievertraging opgelopen.

6.1 Rondkomen

Van de studenten geeft 56 procent aan (zeer) gemakkelijk rond te kunnen komen, 11 procent geeft aan (zeer) moeilijk rond te komen.

Tabel 40: Mate waarin studenten kunnen rondkomen in 2017 (n=1.383) en 2021 (n=1.505)

	2017 %	2021 %
(Heel) moeilijk	12	11
Niet moeilijk, niet makkelijk	41	33
(Heel) makkelijk	47	56

Tabel 41: Mate waarin studenten kunnen rondkomen, naar relevante achtergrondkenmerken, in 2021, in percentages (n=1.505)

		(Heel) moeilijk %	Niet moeilijk, niet makkelijk %	(Heel) makkelijk %
Geslacht	Man	<u>13</u>	<u>30</u>	57
	Vrouw	10	<u>36</u>	54
Leeftijd	16-19 jaar	9	<u>18</u>	<u>73</u>
	20-21 jaar	<u>7</u>	36	57
	22-23 jaar	11	<u>39</u>	<u>49</u>
	24-29 jaar	<u>18</u>	<u>39</u>	<u>43</u>
Opleiding	Hbo	12	<u>36</u>	<u>52</u>
	Wo	10	<u>30</u>	<u>61</u>
Woonsituatie	Thuiswonend	<u>9</u>	<u>28</u>	<u>64</u>
	Uitwonend	<u>14</u>	<u>41</u>	<u>46</u>
Totaal		11	33	56

Vergelijking met 2017

Het aantal studenten dat (heel) makkelijk kan rondkomen is gestegen van 47 procent in 2017 naar 56 procent in 2021. Vooral studenten van 16 tot en met 19 jaar kunnen makkelijker rondkomen (van 54 naar 73 procent). Ook thuiswonende studenten kunnen makkelijker rondkomen (van 52 naar 64 procent).

6.1.1 Redenen waarom studenten moeilijk rondkomen

Aan de 11 procent van de studenten die (zeer) moeilijk rondkomen, hebben we gevraagd wat hiervoor de redenen zijn. Twee derde van deze studenten geeft aan dat ze te weinig inkomsten hebben.

Tabel 42: Redenen waarom studenten moeilijk rondkomen, in 2021, in percentages (n=169) (meerdere antwoorden mogelijk)

	2017 %	2021 %
Omdat ik weinig inkomsten heb	81	66
Omdat alles duurder is geworden	33	38
Omdat ik hoge vaste lasten heb (bijvoorbeeld door een hoge huur)	44	22
Omdat ik mijn geld te makkelijk uitgeef	16	21
Omdat ik veel (grote) uitgaven heb (gehad)	23	20
Omdat ik op mezelf ben gaan wonen	35	20
Door persoonlijke omstandigheden	24	13
Omdat ik schulden heb	-	12
Anders	11	6

Vergelijking 2017

In vergelijking met 2017 noemen studenten minder vaak de volgende redenen van moeilijk rondkomen:

- vanwege weinig inkomsten;
- door hoge vaste lasten;
- omdat de student op zichzelf is gaan wonen;
- door persoonlijke omstandigheden.

6.2 Geld tekortkomen

60 procent van de studenten komt zelden of nooit geld tekort. Tegelijkertijd geeft 9 procent van de studenten aan vaak of altijd geld tekort te komen. Het percentage dat zelden of nooit geld tekortkomt ligt hoger onder uitwonenden dan onder thuiswonenden (67 versus 51 procent).

Tabel 43: Mate waarin studenten geld tekortkomen, naar relevante achtergrondkenmerken, in 2017 en 2021, in percentages (n=1.505)

		Nooit/zelden 2017 %	Nooit/zelden 2021 %	Soms 2017 %	Soms 2021 %	Vaak/altijd 2017 %	Vaak/altijd 2021 %
Geslacht	Man	59	61	30	30	11	9
	Vrouw	47	59	39	33	14	9
Leeftijd	16- 19 jaar	59	71	32	20	8	9
	20-21 jaar	54	64	35	30	10	7*
	22-23 jaar	51	57	37	33	13	11
	24-29 jaar	49	48	32	41	19	11
Opleiding	Hbo	51	56	34	33	15	11
	Wo	56	65	35	29	9	7
Woonsituatie	Thuiswonend		67		26		7
	Uitwonend		51		40		12
Totaal		53	60	34	31	13	9

* n<30.

Vergelijking met 2017

Ten opzichte van 2017 is het percentage studenten dat zelden of nooit geld tekortkomt gestegen van 43 naar 60 procent. Het percentage studenten dat vaak of altijd geld tekortkomt is gedaald van 13 naar 9 procent.

6.2.1 Ervaring van geldtekort

Van de studenten die weleens geld tekortkomen, vindt 19 procent dit geen probleem. Van de studenten die weleens geld tekortkomen en dit wel een probleem vinden, maakt 36 procent zich zorgen. 31 procent geeft aan het dan jammer te vinden dat er geen geld is om iets leuks te doen. Bijna een kwart van deze studenten kan niet met alles meedoen omdat er geen geld voor is.

Tabel 44: Percentage studenten dat bepaalde situaties herkent als ze weleens geld tekortkomen en dit een probleem vinden (meerdere antwoorden mogelijk), in 2021 (n=1.105)

	%
Ik maak me dan zorgen	36
Ik heb geen geld om leuke dingen te doen en/of iets voor mezelf te kopen	31
Ik kan niet met alles meedoen omdat ik daar geen geld voor heb	23
Ik wil kunnen kopen waar ik op dat moment zin in heb	20
Ik heb veel wensen en/of ik vind veel dure spullen mooi	17
Ik kan mijn noodzakelijke uitgaven soms niet of moeilijk betalen	15

6.3 Manieren van betalen

Ruim 90 procent van de studenten betaalt met de pinpas, online/mobiel bankieren, iDeal en Tikkies/online betaalverzoeken. Andere populaire betaalmiddelen zijn contant geld (75 procent), PayPal (44 procent), achteraf betalen (39 procent) en betalen via de telefoon (36 procent).

Tabel 45: Manieren waarop studenten betalen, in 2021, in percentages (n=1.505)

	Nooit %	Soms/vaak %
Online/mobiel bankieren	4	96
iDeal	4	96
Tikkies/online betaalverzoeken	9	91
Creditcard	73	27
PayPal	57	44
Achteraf betalen (bijv. Afterpay, Klarna)	62	39
Betalen via telefoon (bijvoorbeeld ApplePay)	64	36
Pinpas contactloos	9	91
Pinpas met pincode	12	88
Contant geld	26	75
Bitcoin	93	7
Transferwise	93	7
Venmo	94	6

6.4 Financieel gedrag

Studenten zijn terughoudend met hun uitgaven. Twee derde van de studenten geeft niet te veel uit waardoor ze te weinig geld hebben. Ook haalt de helft van de studenten niet meer voldoening uit geld uitgeven dan uit sparen. 43 procent van de studenten doet aan budgetteren: zij geven aan te plannen hoe ze hun inkomen gaan gebruiken wanneer ze dit ontvangen. De meeste studenten houden hun geld bij, 79 procent weet hoeveel geld ze momenteel beschikbaar hebben.

Tabel 46: Percentage studenten dat het (on)eens is met de stellingen over financieel gedrag, in 2021 (n=1.505)

	(Helemaal) oneens %	Neutraal (Helemaal) eens %	(Helemaal) eens %
Ik heb te weinig geld omdat ik te veel uitgeef	66	21	13
Ik heb de neiging om dingen te kopen, zelfs als ik ze niet echt kan betalen	63	21	16
Ik haal meer voldoening uit geld uitgeven dan uit het sparen voor later	48	34	17
Wanneer ik inkomen ontvang, plan ik hoe ik dat ga gebruiken	28	29	43
Ik weet hoeveel geld ik de afgelopen week heb uitgegeven	17	28	55
Ik weet hoeveel geld ik momenteel beschikbaar heb op mijn bankrekening	7	14	79
Ik bekijk vaak het banksaldo van mijn bankrekening	11	23	66

6.5 Gevolgen corona

We hebben ook gekeken naar de gevolgen van de coronacrisis. 31 procent van de studenten heeft vanwege corona minder kunnen werken dan in voorgaande jaren. Een kwart is zich bewuster geworden van een financiële buffer. Bijna een kwart is gaan sparen en een even grote groep heeft studievertraging opgelopen. 16 procent heeft meer kunnen werken dan voorgaande jaren. 7 procent is minder gaan lenen en 6 procent meer.

Tabel 47: Percentage studenten dat gevolgen ondervindt van corona, in 2021 (n=1.505)

Vanwege corona:	2021 %
Heb ik minder kunnen werken dan voorgaande jaren	31
Ben ik mij bewuster geworden van het nut van een financiële buffer	25
Ben ik gaan sparen	24
Heb ik studievertraging opgelopen	24
Heb ik meer kunnen werken dan voorgaande jaren	16
Ben ik mijn baan verloren	12
Ben ik minder gaan lenen omdat ik minder uitgeef	7
Ben ik meer gaan lenen om weggevallen inkomsten op te vangen	6
Ben ik weer bij mijn ouders gaan wonen	8
Ben ik mijn stage verloren	6
Anders	10

Bij 'anders' geven studenten vaak aan dat ze minder zijn gaan uitgeven en corona heeft niets veranderd.

7 Schulden

Driekwart van de studenten houdt er niet van om geld te lenen. 79 procent heeft op dit moment dan ook geen enkele schuld (leningen exclusief DUO-lening, betalingsachterstanden, roodstand). De helft van de studenten heeft weleens geleend van anderen, een bank en/of een financiële instelling (exclusief DUO). Ouders zijn de populairste bron om van te lenen: een derde van de studenten die weleens geld lenen, leent van hun ouders. De meeste studenten gebruiken hun informele en/of formele lening voor collegegeld (28 procent), studieboeken en spullen voor school (20 procent) en eten of drinken (18 procent).

17 procent van de studenten van 18 jaar en ouder heeft betalingsachterstanden. Openstaande rekeningen van een online aankoop, de zorgverzekering en andere openstaande rekeningen komen het meeste voor. Het aandeel studenten met een betalingsachterstand is vergelijkbaar met 2017 (15 procent), maar studenten met betalingsachterstanden hebben nu meer betalingsachterstanden. 41 procent van de studenten met betalingsachterstanden heeft 2 of meer betalingsachterstanden, tegen 33 procent in 2017.

7.1 Totale schulden

Een vijfde van de studenten heeft op dit moment een lening (exclusief DUO-lening) betalingsachterstand en/of roodstand. Een tiende heeft een formele en/of informele lening. 17 procent van de studenten heeft een betalingsachterstand en 4 procent staat op dit moment rood. 79 procent van de studenten heeft op dit moment geen enkele schuld (leningen, betaalachterstanden, roodstand).

Tabel 48: Percentage studenten met een lening, betalingsachterstand of roodstand op dit moment, in 2017 en 2021 (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

	2017 %	2021 %
Wel een lening (excl. DUO-lening), betalingsachterstand en/of roodstand	25	21
Informele lening (één of meerdere personen)	9	5
Formele lening (bank/financiële instelling)	2	5
Betalingsachterstand	15	17
Roodstand	6	4
Geen lening (excl. DUO-lening), betalingsachterstand en roodstand	75	79

Vergelijking met 2017

Er zijn geen significante verschillen in het percentage studenten dat schulden heeft in vergelijking met 2017.

7.2 Lening (exclusief DUO-lening)

Ruim de helft van de studenten (54 procent) heeft nooit geld geleend van anderen, een bank en/of een financiële instelling. Ouders zijn de populairste bron om van te lenen: een derde van de studenten die weleens geld lenen, leent van hun ouders.

Tabel 49: Percentage studenten dat op dit moment of in het verleden geld van anderen heeft geleend (meerdere antwoorden mogelijk), in 2017 en 2021 (2017 n=1.383; 2021=1.505)

	2017 %	2021 %
Ouder(s)/verzorger(s)	49	29
Vrienden en/of vriendinnen	27	13
Je vriend of vriendin (partner)	16	9
Andere familieleden (bijv. broer, zus, opa of oma, oom of tante)	15	7
Klasgenoten	8	5
Een bank of een andere financiële instelling	5	5
Kennissen	3	2
Anders	1	3
Ik leen nooit geld van anderen of van een bank/ financiële instelling	32	54

Vergelijking 2017

Minder studenten geven aan dat ze geld lenen dan in 2017: 46 tegen 68 procent. Dit kan te maken hebben met het gebruik van Tikkies, waardoor studenten mogelijk minder het gevoel hebben dat zij lenen. Dit zagen we ook in het Nibud Scholierenonderzoek 2020.

7.2.1 Gedrag t.a.v. lenen en roodstand

Studenten lenen niet vaak voor dagelijkse uitgaven. Driekwart van de studenten leent geen geld om schulden af te betalen of om dagelijkse uitgaven te betalen. 81 procent van de studenten heeft niet vaak een negatief saldo op zijn of haar bankrekening.

Tabel 50: Redenen voor studenten om te lenen, in 2021, in percentages (n=1.505)

	(Helemaal) oneens %	Neutraal %	(Helemaal) eens %
Ik leen vaak geld om dagelijkse uitgaven te betalen	73	16	11
Ik leen vaak geld om schulden af te betalen	79	14	7
Ik heb vaak een negatief saldo op mijn bankrekening	81	12	8

7.2.2 Gebruik van informele en/of formele lening

Studenten gebruiken hun informele en/of formele lening het vaakst voor collegegeld (28 procent), studieboeken en spullen voor school (20 procent) en eten of drinken (18 procent).

Tabel 51: Manier waarop studenten met een informele en/of formele lening hun lening gebruiken, in 2021, in percentages (n=144)

	2021 %
Collegegeld	28
Studieboeken en spullen voor school	20
Eten en drinken	18
Kleding of schoenen	17
Computer/laptop/tablet	16
De (terug)betaling van andere leningen	16
Drank/sigaretten	15
Verzorgingsartikelen	15
Games	13
Telefoon	13
Vakantie of reizen	12
Uitgaan	12
Rijlessen	12
Brommer of scooter	12
Online gokken	11
Om een huis te kunnen kopen	11
Hobby's of sport	10
Oprichten van een bedrijf	8
Auto	6
Activiteiten van school	6
Dagje uit	6
Anders	6

7.2.3 Houding ten opzichte van lenen

Studenten hebben een negatieve houding ten opzichte van lenen in het algemeen: ze houden er niet van om geld te lenen (75 procent). Bijna een kwart van de studenten geeft wel aan dat ze door geld te lenen meer van het leven kunnen genieten.

Tabel 52: Houding van studenten ten opzichte van lenen in het algemeen, in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=1.363; n=1.505)

	(Helemaal) oneens 2017 %	Neutraal 2017 %	Helemaal) eens 2017 %	(Helemaal) oneens 2021 %	Neutraal 2021 %	(Helemaal) eens 2021 %
Door geld te lenen kan ik meer van het leven genieten	43	23	34	53	25	22
Het is een goed idee om nu iets te kopen en er later pas voor te betalen	83	13	5	67	22	11
Als ik geld geleend heb, betaal ik dit zo snel mogelijk terug	5	12	83	6	21	73
Ik houd er niet van om geld te lenen	7	13	80	8	17	75

Vergelijking 2017

Minder studenten geven aan dat ze door geld te lenen meer van het leven genieten: 22 procent in 2021 tegen 34 procent in 2017. Ook geven minder studenten aan dat ze geld zo snel mogelijk terugbetalen als ze hebben geleend: 73 procent in 2021 tegen 83 procent in 2017.

7.3 Betalingsachterstanden

17 procent van de studenten van 18 jaar en ouder heeft betalingsachterstanden. Openstaande rekeningen van een online aankoop, de zorgverzekering en andere openstaande rekeningen komen het meeste voor. Van de studenten met een betalingsachterstand heeft 59 procent één soort betalingsachterstand. 41 procent heeft 2 of meer betalingsachterstanden.

Tabel 53: Percentage studenten van 18 jaar en ouder met een bepaalde betalingsachterstand (meerdere antwoorden mogelijk), in 2017 en 2021 (2017 n=201; 2021 n=248)

	2017	2021
	%	%
Een openstaande rekening van een online aankoop (achteraf betalen)	29	35
Een openstaande rekening voor de opleiding (bijv. collegegeld of studieboeken)	16	28
Een betalingsachterstand bij de Belastingdienst (voor inkomstenbelasting of toeslagen)	13	22
Een openstaande rekening(en) van de zorgverzekering	19	18
Boetes die al betaald hadden moeten zijn	3	15
Openstaande rekening(en) van mijn mobiele telefoon	6	14
Een betalingsachterstand van de creditcardrekening	6	14
Openstaande rekening(en) van de huur of hypotheek	8	12
Andere openstaande rekening(en)	23	7
Openstaande energierekeningen	7	7

Vergelijking 2017

In 2017 had 15 procent een betalingsachterstand. In 2021 is dit vergelijkbaar met 17 procent. Studenten met betalingsachterstanden hebben nu meer betalingsachterstanden: 41 procent heeft 2 of meer betalingsachterstanden, terwijl dat in 2017 nog voor 33 procent gold.

7.3.1 Hoogte van de betalingsachterstanden

Van de studenten met betalingsachterstanden heeft de ene helft minder dan 250 tot 500 euro aan betalingsachterstanden en de andere helft meer.

Tabel 54: Hoogte betalingsachterstanden, in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=193; 2021 n=214)*

	2017 %	2021 %
Minder dan 50 euro	20	9
50 tot 100 euro	17	12
100 tot 250 euro	22	17
250 tot 500 euro	13	17
500 tot 1.000 euro	8	13
1.000 tot 2.500 euro	6	16
2.500 tot 5.000 euro	7	7
5.000 tot 10.000 euro	2	5
10.000 tot 25.000 euro	1	3
Meer dan 25.000 euro	0	<1

* Exclusief 'Weet ik niet' en 'Wil ik niet zeggen'.

Vergelijking 2017

Studenten met betalingsachterstanden hebben nu hogere betalingsachterstanden. In 2017 had ruim de helft van de studenten (59 procent) een betalingsachterstand van minder dan 250 euro. 38 procent van de studenten met betalingsachterstanden had in 2021 een betalingsachterstand van minder dan 250 euro.

7.4 Roodstand

3 procent van de studenten van 18 jaar en ouder staat vaak of altijd rood bij de bank. 7 procent geeft aan soms rood te staan. 58 procent staat nooit rood en 21 procent weet niet of ze rood kunnen staan. De meerderheid van de studenten staat op dit moment niet rood: op de vraag 'Hoeveel sta je op dit moment rood?' geeft 79 procent van de studenten die weleens rood staan aan op dit moment niet rood te staan.

Tabel 55: Frequentie van rood staan, in 2017 en 2021, in percentages (2017 n=1.363; 2021 n=1.491)

	2017 %	2021 %
Altijd	2	1
Vaak	3	2
Soms	7	7
Zelden	13	10
Nooit	75	-
Nooit, maar ik heb wel de mogelijkheid om rood te staan	-	26
Ik kan niet rood staan	-	32
Ik weet niet of ik rood kan staan	-	21

Vergelijking met 2017

In 2017 gaf 5 procent van de studenten aan dat ze vaak of altijd rood stonden. Dit is vergelijkbaar met 2021.

7.4.1 Redenen om rood te staan

De belangrijkste reden voor studenten om rood te staan is voor de zekerheid, mochten ze een keertje krap zitten (31 procent).

Tabel 56: Redenen voor studenten om rood te staan, in 2021, in percentages (n=297)

	2021 %
Voor de zekerheid, mocht ik een keertje krap zitten	31
Anders kom ik niet rond, ik heb die extra financiële ruimte nodig	20
Niet over nagedacht, de bank bood het aan	19
Makkelijk/handig	11
Anders	10
Mijn ouders adviseerden me dat te doen	6
Vrienden adviseerden me dat te doen	3

7.5 Schuldbeleving

Zoals vermeld in paragraaf 7.1 heeft een vijfde van de studenten op dit moment een lening (exclusief DUO-lening), betalingsachterstand en/of roodstand. 43 procent van deze groep maakt zich druk om het afbetalen van hun schuld. De helft van de studenten met een schuld had liever minder geleend. 45 procent van deze studenten ervaart hun schuld als een last.

Tabel 57: Manier waarop studenten leningen en schulden ervaren, in 2021, in percentages (n=303)

	(Helemaal) oneens %	Niet eens, Niet oneens %	(Helemaal) eens %
Ik maak me druk of ik mijn schuld(en) kan afbetalen	28	28	43
Ik had liever minder geleend	24	25	52
Ik ervaar mijn schuld(en) als een last	17	24	45

7.6 Financiële problemen

9 procent van de studenten vindt dat ze een financieel probleem hebben. De studenten die een financieel probleem ervaren, hebben ook vaak/altijd geldtekort en kunnen vaker (heel) moeilijk rondkomen. Ook hebben zij vaker dan gemiddeld een lening, betalingsachterstand en/of roodstand.

Tabel 58: Percentage studenten dat een financieel probleem ervaart, naar relevante achtergrondkenmerken, in 2017 en 2021 (2017 n=1.288; 2021 n=1.406)

		2017	2021
		%	%
Geld van ouders	Krijgt geld van ouders	8	8
	Krijgt geen geld van ouders	15	10
Geldtekort	Nooit/zelden	3*	3*
	Soms	11	10
	Vaak/altijd	50	<u>46</u>
Rondkomen	(Heel) moeilijk	52	<u>47</u>
	Niet moeilijk, niet makkelijk	11	9
	(Heel) makkelijk	3*	2*
Betalingsachterstand	Lening, betalingsachterstand en/of roodstand	29	<u>25</u>
	Geen lening, betalingsachterstand en roodstand	6	<u>5</u>
Totaal		11	9

* n<30.

Vergelijking met 2017

Het aantal studenten dat geen geld ontvangt van ouders en wel een financieel probleem ervaart is in 2021 gedaald ten opzichte van 2017, van 15 naar 10 procent.

8 Kennis over studiefinanciering

De renteregels rondom studieschulden zijn het minst bekend bij studenten. Circa 1 op de 3 weet niet dat ze rente betalen vanaf het moment dat ze studieschuld opbouwen, en 28 procent denkt dat je pas rente betaalt als je bent afgestudeerd. Ook zijn studenten minder bekend met de regels rondom bijverdienen en aanvullende beurs. Meer dan de helft van de studenten is wel op de hoogte van de consequentie die een studieschuld heeft voor de hoogte van een hypotheek, de voorwaarden voor terugbetalen en het stopzetten van het studentenreisproduct.

Bijna driekwart van de studenten heeft behoefte aan informatie over studeren en geldzaken. Studenten hebben het meest behoefte aan informatie over wat de financiële gevolgen zijn van lenen (55 procent), hoe en wanneer ze hun studieschuld moeten afbetalen (44 procent) en of ze in aanmerking komen voor toeslagen (36 procent).

8.1 Bekendheid met regels rondom de studiefinanciering

We hebben de studenten een aantal stellingen voorgelegd over de regels rondom het studiefinancieringsstelsel. De studenten konden aangeven of de stelling volgens hen juist of onjuist was. De stellingen waar studenten veel kennis over hebben zijn (met het percentage studenten dat weet of de stelling klopt vetgedrukt):

- Financiële gevolgen van lenen:
 - 'Als je een huis wilt kopen, heeft een studieschuld consequenties voor de maximale hypotheek die je kunt krijgen' (*juist*) **68 procent**;
- Studieschuld terugbetalen:
 - 'Je mag na je studie maandelijks meer terugbetalen dan DUO berekent' (*juist*) **61 procent**;
 - 'Je studentenreisproduct wordt automatisch stopgezet als je er geen recht meer op hebt' (*onjuist*) **61 procent**.

Onderwerpen waar studenten minder kennis over hebben zijn (met het percentage studenten dat weet of de stelling klopt vetgedrukt):

- Bijverdienen naast lenen:
 - 'Je mag altijd lenen van DUO, zelfs als je meer dan 16.000 euro per jaar verdient' (*juist*) **20 procent**;
- Aanvullende beurs:
 - 'Als je geen recht hebt op een aanvullende beurs mag je het maximale bedrag aan aanvullende beurs bijlenen' (*juist*) **27 procent**;
- Rente studieschuld:
 - 'Je betaalt pas rente over je studieschuld als je bent afgestudeerd' (*onjuist*) **33 procent**.

Tabel 59: Percentage studenten dat stellingen over een lening bij DUO (on)juist beantwoordde, in 2017 en 2021 (2017 n=1.383; 2021 n=1.505)

	Juist %		Onjuist %		Weet ik niet %	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Je betaalt pas rente over je studieschuld als je bent afgestudeerd (<i>onjuist</i>)	34	28	39	33	27	39
Als je een huis wilt kopen, heeft een studieschuld consequenties voor de maximale hypotheek die je kunt krijgen (<i>juist</i>)	70	68	15	11	15	21
Je studentenreisproduct wordt automatisch stopgezet als je er geen recht meer op hebt (<i>onjuist</i>)	9	20	84	61	7	19
Je mag na je studie maandelijks meer terugbetalen dan DUO berekent (<i>juist</i>)	-	61	-	7	-	32
Haal je het diploma van een hbo- of wo-opleiding binnen 10 jaar, dan hoef je de basisbeurs, de aanvullende beurs en het studentenreisproduct niet terugbetalen (<i>juist</i>)	-	60	-	21	-	19
Het bedrag dat je aan aanvullende beurs ontvangt is een lening en moet je altijd terugbetalen (<i>onjuist</i>)	-	18	-	51	-	31
Voor je 18 ^e kun je al gebruik maken van het studentenreisproduct (<i>juist</i>)	-	54	-	20	-	26
Je mag altijd lenen van DUO, zelfs als je meer dan 16.000 euro per jaar verdient (<i>juist</i>)	-	20	-	22	-	58
Als je geen recht hebt op een aanvullende beurs mag je het maximale bedrag aan aanvullende beurs bijlenen (<i>juist</i>)	-	27	-	17	-	56

* Het antwoord dat juist is, is vetgedrukt weergegeven.

Vergelijking 2017

Op de 3 kennisvragen die te vergelijken zijn met 2017, is het percentage 'weet ik niet' hoger dan in 2017. Zo geeft bij de stelling 'Je betaalt pas rente over je studieschuld als je bent afgestudeerd' 39 procent van de studenten in 2021 aan dat ze niet weten of deze stelling juist of onjuist is, terwijl dit in 2017 nog 27 procent was. Ook weet een vijfde van de studenten niet of het studentenreisproduct automatisch wordt stopgezet. In 2017 wist 84 procent van de studenten dat dit niet automatisch werd stopgezet, terwijl in 2021 61 procent van de studenten het bij het juiste eind heeft.

8.2 Informatievoorziening

De meeste studenten die meer te weten willen komen over studeren en geldzaken gaan naar:

- DUO (59 procent);
- hun ouders/verzorgers (57 procent);
- vrienden (36 procent).

Tabel 60: Personen/instanties die door studenten worden ingeschakeld als ze meer te weten willen komen over studeren en geldzaken, in 2021, in percentages (n=1.505)

	2021 %
Naar DUO	59
Ik bespreek dit met mijn ouders en/of verzorgers	57
Ik praat hierover met mijn vrienden	36
Naar de Rijksoverheid	31
Naar mijn opleiding (studieadviseur/studentendecaan)	21
Naar voorlichtingsinstanties, zoals Nibud	19
Anders	2

71 procent van de studenten geeft aan behoefte te hebben aan informatie over studeren en geldzaken. Studenten willen graag meer informatie over:

- wat de financiële gevolgen zijn van lenen (55 procent);
- hoe en wanneer ze hun studieschuld moeten afbetalen (44 procent);
- of ze in aanmerking komen voor toeslagen (36 procent).

Tabel 61: Type informatie over studeren en geldzaken waar studenten meer behoefte aan hebben, in 2021, in percentages (n=1.063)

	2021 %
Wat de financiële gevolgen zijn van lenen bij DUO	55
Hoe en wanneer ik mijn studieschuld moet afbetalen	44
Of ik in aanmerking kan komen voor toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag)	36
Hoe de aanvullende beurs werkt	27
Hoeveel ik mag bijverdienen zonder dat dit gevolgen heeft voor mijn lening	28
Of ik in aanmerking kan komen voor een aanvullende beurs	27
Hoe studiefinanciering werkt	26
Welke uitgaven je kunt hebben tijdens je studie	22
Hoeveel ik kan lenen van DUO	17
Anders	1

Studenten ontvangen de informatie het liefst via de mail (55 procent), websites (53 procent) en informatieve filmpjes (33 procent).

Tabel 62: Manier waarop studenten het liefst informatie ontvangen, in 2021, in percentages (n=1.306)

	2021 %
Mail	55
Websites	53
Informatieve filmpjes, bijvoorbeeld op YouTube	33
Vrienden/familie	32
Via een expert	31
Instagram	17
Tv	15
Folders, flyers	14
Apps	12
Krant	9
Podcasts	9
Facebook	9
Persoonlijke ervaringen van influencers	7
Radio	5
TikTok	4
Anders	1

Bijlage 1 | Onderzoeksopzet

Doelgroep

Hbo- en wo-studenten van 16 tot 30 jaar.

Netto steekproef

De netto steekproef bestaat uit 1.505 respondenten. Deze steekproef is representatief voor voltijd hbo- en wo-studenten tot 30 jaar in Nederland. Het onderzoek is gewogen op leeftijd, geslacht en opleidingsniveau (hbo en wo).

Werving respondenten

De respondenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek zijn geworven via panelbureaus Dynata, Motivaction en Panel Inzicht.

Veldwerkperiode

Het veldwerk is uitgevoerd in januari 2021.

Achtergrondkenmerken

Bij de vragen is gekeken naar de samenhang met de volgende achtergrondkenmerken:

- geslacht;
- leeftijd: jonger dan 19 jaar, 20 en 21 jaar, 22 en 23 jaar, 24 jaar en ouder (tot 30 jaar);
- opleidingsniveau: hbo of wo;
- woonsituatie: thuiswonenden en uitwonenden. Uitwonende studenten kunnen studenten zijn die op kamers wonen (met anderen), die zelfstandig in een appartement/huis wonen of die samenwonen met hun partner.

Tabel beschrijft de steekproef zoals deze er ongewogen uitziet. De steekproef wordt hierbij vergeleken met de verdeling van studenten tot 30 jaar in heel Nederland. Op basis van deze gegevens heeft de weging plaatsgevonden.

Tabel 63: Achtergrondkenmerken van studenten in steekproef (n=1.505)

		Ongewogen steekproef 2021 %	Aantal studenten in Nederland 2017 %	Aantal studenten in Nederland 2019/2020 %
Geslacht	Man	24	49	48
	Vrouw	75	51	52
	Anders	1		
Leeftijd	16-19 jaar	22	23	23
	20-21 jaar	27	28	28
	22-23 jaar	25	25	23
	24 jaar en ouder	26	24	25
Opleidingsniveau	Hbo	60	60	59
	Wo	40	40	41
Aantal voltijdstudenten in Nederland			635.250	713.612

Tabel beschrijft de verdeling van achtergrondkenmerken voor de thuiswonende en uitwonende studenten, nadat de dataset is gewogen.

Tabel 64: Achtergrondkenmerken van studenten in steekproef (gewogen)

		Man (n=689) %	Vrouw (n=693) %	Totaal (n=1.505) %
Geslacht	Man (n=717)			49
	Vrouw (n=766)			51
Leeftijd	16-19 jaar (n=344)	21	24	23
	20-21 jaar (n=429)	27	30	29
	22-23 jaar (n=352)	24	23	23
	24 jaar en ouder (n=380)	28	23	25
Opleidingsniveau	Hbo (n=886)	60	58	59
	Wo (n=620)	40	42	41
Woonsituatie	Thuiswonend (n=825)	58	53	55
	Uitwonend (n=667)	42	47	45

Tabel 65: Achtergrondkenmerken naar woonsituatie (n=1.505)

		Thuiswonend (n=825) %	Uitwonend (n=667) %
Geslacht	Man (n=722)	58	42
	Vrouw (n=775)	52	48
Leeftijd	16-19 jaar (n=344)	78	22
	20-21 jaar (n=429)	64	36
	22-23 jaar (n=352)	47	53
	24 jaar en ouder (n=380)	31	70
Opleidingsniveau	Hbo (n=886)	64	36
	Wo (n=620)	41	59
Studiejaar	1 ^e jaar bachelor (n=292)	74	26
	2 ^e jaar bachelor (n=281)	59	41
	3 ^e jaar bachelor (n=360)	53	47
	4 ^e jaar bachelor (n=297)	52	48
	Premaster/schakeljaar voor universiteit (n=39)	49	51
	1 ^e jaar master (n=112)	26	74
	2 ^e jaar master (n=97)	39	61
	Totaal	55	45

Bijlage 2 | Uitgavenposten

Hieronder staan de uitgavenposten vermeld waarvan de studenten hebben aangegeven óf zij hier geld aan uitgeven en zo ja, hoeveel. De vetgedrukte kopjes zijn de uitgavencategorieën waar de verschillende individuele uitgavenposten onder vallen.

Huur (inclusief energie, water, televisie en internet)

- huur kamer/woning (incl. water/gas/elektra);
- internet en/of tv-abonnement.

Voeding

- boodschappen (eten en huishoudelijke artikelen);
- drinken, snoep en snacks tussendoor (bijv. overdag gekocht in de kantine of supermarkt, buiten de dagelijkse boodschappen om);
- alcohol in de supermarkt (niet tijdens het uitgaan).

Kosten telefoon (abonnement/sim only/prepaid)

Collegegeld

Studiekosten

- studieboeken en readers/syllabi;
- studiespullen (bijv. schriften, pennen, printkosten).

Kostgeld

Zorgverzekering

Overige verzekeringen

- inboedelverzekering;
- aansprakelijkheidsverzekering;
- telefoonverzekering;
- reisverzekering.

Vrije tijd

- avondje uit (bijv. café, club, discotheek, bioscoop);
- uit eten (bijv. snackbar, restaurant of eetcafé);
- recreatie (bijv. dagje weg, zwembad, pretpark, dierentuin, sauna);
- hobby's (bijv. toneel, muziek);
- sporten (bijv. sportabonnement, contributie sportclub);
- contributie studentenvereniging.

Kleding en schoenen

Persoonlijke verzorging

- accessoires (bijv. sieraden, riemen, sjaals);
- verzorgingsartikelen (bijv. deodorant, gel, make-up, shampoo, parfum of aftershave, scheerschuim, tandpasta);
- kapper, schoonheidsspecialist.

Entertainment (bijv. Spotify, Netflix, tijdschriften, krant)

Vervoer

- openbaar vervoer (trein, bus, tram, metro);
- brandstof (auto, scooter of brommer);
- onderhoudskosten (scooter, auto, fiets);
- verzekering voor vervoersmiddel (scooter, auto, fiets);
- boetes (bijv. verkeersboetes of zwartrijden);
- rijlessen.

Overig

- goede doelen;
- cadeaus;
- kleine gadgets en accessoires (bijv. telefoonhoesje, spullen voor op kamer);
- games, apps en computeraccessoires;
- boeken (geen schoolboeken) en losse tijdschriften;
- sigaretten, shag en/of drugs;
- loterijen, online gokken, krasloten, speel- en gokautomaten;
- andere uitgaven die nog niet genoemd zijn.

Bijlage 3 | Voorbeeldbegroting

Huishoudsituaties	Gezin met modaal inkomen; twee kinderen waarvan een thuiswonende student		Gezin met 1,5 x modaal inkomen; twee kinderen waarvan een thuiswonende student		Gezin met modaal inkomen; twee kinderen waarvan een uitwonende student		Gezin met 1,5 x modaal inkomen; twee kinderen waarvan een uitwonende student	
	basis	voorbeeld	basis	voorbeeld	basis	voorbeeld	basis	voorbeeld
aantal volwassenen	2 volw		2 volw		2 volw		2 volw	
kinderen	18 & 16		18 & 16		18 & 16		18 & 16	
student thuis-/uitwonend	thuisw		thuisw		uitw		uitw	
vermogen	0		0		0		0	
netto besteedbaar inkomen	2766	2766	3751	3751	2766	2766	3751	3751
huur/hypotheeklasten	700	700	653	687	700	700	561	677
gas	90	90	90	99	90	91	90	99
elektriciteit	45	45	45	50	36	36	36	50
water	20	20	20	22	17	18	17	22
lokale lasten	63	63	98	98	63	63	98	98
telefoon, televisie, internet	80	80	80	101	66	77	76	102
zorgverzekeringen	311	311	311	311	311	311	311	311
overige verzekeringen	36	36	38	110	36	45	38	110
onderwijs	56	56	56	56	56	56	56	56
contributies en abonnementen	81	81	81	103	62	74	62	105
vervoer	101	101	101	390	76	153	76	387
VASTE LASTEN	1583	1583	1573	2027	1513	1624	1421	2017
kleding en schoenen	183	183	183	174	154	154	184	186
inventaris	106	106	106	180	91	107	91	170
onderhoud huis & tuin	25	25	92	187	25	26	92	210
niet-vergoede ziektekosten	80	80	80	79	79	79	79	79
vrijtijdsuitgaven	99	99	99	359	81	160	81	418
RESERVERINGSUITGAVEN	493	493	560	979	430	526	527	1063

voeding	539	539	539	539	462	462	462	462
Overige huishoudelijke uitgaven	168	168	168	206	142	154	142	209
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	707	707	707	745	604	616	604	671
TOTAAL UITGAVEN	2783	2783	2840	3751	2547	2766	2552	3751
OVERSCHOT/TEKORT	-17	-17	911	0	219	0	1199	0

Toelichting voorbeeldbegroting:

- Basisbedragen: De basisbedragen zijn de bedragen die minimaal voor een bepaalde uitgavenpost nodig zijn.
- Voorbeeld begrotingen (sluitend) zijn begrotingen met voorbeeldbedragen voor de verschillende uitgavenposten die vanuit het oogpunt van budgetvoorlichting zodanig zijn aangepast dat er geen tekorten ontstaan. Voorbeeldbedragen: De voorbeeldbedragen zijn de uitgaven die een vergelijkbaar huishouden met een vergelijkbaar inkomen gemiddeld doet aan de verschillende uitgavenposten. Deze bedragen zijn dus zowel afhankelijk van de huishoudsamenstelling als van het inkomen. De voorbeeldbedragen komen onder andere uit het Budgetonderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Een paar met 2 kinderen met 1 thuiswonende studerende student met één modaal inkomen van 36.500 euro heeft onvoldoende inkomsten om alle minimale uitgaven van te kunnen betalen. Bij 1,5x modaal resteert er 911 euro t.o.v. de basisbedragen (met een gemiddelde woonlast). Er is dan bijna geen aanvullende beurs meer. De maximale aanvullende beurs van 413,78 wordt grotendeels ingehouden. Hierbij is ervan uitgegaan dat de ouders de thuiswonende student geheel verzorgen en/of kostgeld vragen. De zorgverzekering betaalt de student zelf. Er is (nog) geen rekening gehouden met gemiddelde studiekosten.

Bijlage 4| Literatuurlijst

SER (2019). *Hoge verwachtingen. Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2019*. Verkenning 19/11. Den Haag: Sociaal-Economische Raad.

Nibud (2020). *Nibud Scholierenonderzoek 2020*. Utrecht: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.